СОНЦА:
Усход, заход, даўжыня дня:
Мінск — 5.22, 20.51, 15.29;
Віцебск — 5.07, 20.46, 15.39;
Магілёў — 5.11, 20.40, 15.29;
Гомель — 5.12, 20.33, 15.21;
Гродна — 5.36, 21.07, 15.31;
Брэст — 5.45, 20.59, 15.14.

МЕСЯЦ:
Першая квадра 9 мая

ІМЯНІНЫ:
Савы, Валянціна, Лявонція, Лізаветы, Аляксея; Людмілы, Гізэлі

ЗВЯЗДА

● выдаецца са жніўня 1917 г. ● БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА ● цана 50 кап.

7 МАЯ 1992 г.
чацвер, № 89 (21867)

2600ниј

РОЗГАЛАС

У СФЕРЫ ІНТАРЭСАЎ — МАСКВА

Учора ў Савеце Міністраў Беларусі падпісаны Дагавор аб гандлёва-эканамічным, навукова-тэхнічным і культурным супрацоўніцтве на сёлетні год паміж нашай рэспублікай і Масквой.

Падпісанне адбылося вечарам, а зранку дэлегацыю Масквы на чале з прэм'ерам яе ўрада Ю. Лужковым прыняў беларускі прэм'ер В. Кебіч. На «кубак кавы» і на канчатковае ўзгадненне пазіцый.

Можна адразу ж адзначыць, што пазіцыі сышліся па ўсіх закранутых у час сустрэчы пунктах і нават па такому балючаму для Беларусі, як павышэнне цэн на энерганосьбіты. Ю. Лужкоў, у прыватнасці, падкрэсліў, што Масква таксама з'яўляецца буйнейшым спажыўцом энергарэсурсаў (тут сканцэнтравана каля 20 працэнтаў прамысловага патэнцыялу Расіі) і ўсякае павышэнне цэн на іх таксама не лепшым чынам адбіваецца на эканоміцы горада.

Закраналіся ўзгодненасць паставак, абавязковасць выканання дагавораў і непасрэдна паміж Беларуссю і Масквой. Пры гэтым Ю. Лужкоў назваў тыя пазіцыі, якія іх цікавяць больш за ўсё: гэта ў першую чаргу бульба, трактары, аўтамабілі.

Вядома ж, і нашу рэспубліку цікавяць многія віды прадукцыі маскоўскіх заводаў. А яшчэ ў сферу нашых інтарэсаў уваходзяць медыцына, вядомыя маскоўскія клінікі і інстытуты, якія працуюць на ахову здароўя. У іх у апошні час доступ грамадзянам з рэспублікі амаль што закрыты — патрабуюць даволі значнай аплаты, прычым пераважна ў валюце...

Аднак варта нарэшце вылучыць асноўную думку, якая прагучала ў час сустрэчы: трэба не раз'ядноўвацца, а знаходзіць новыя формы ўзаемаадносін, будаваць іх не на партыйных разносах ды папроках, а на эканамічнай зацікаўленасці і адказнасці.

А яшчэ падкрэслівалася карысць такіх кантактаў. Прычым В. Кебіч ужо адразу зняў усякія непаразуменні, што маглі з'явіцца ў сувязі з нядаўнімі публікацыямі ў «Коммерсанте» і «Известиях», у якіх яго выказванні ў Віцебску (на сустрэчы з вайскоўцамі) выраваны з кантэксту, робяцца няправільныя вывады з яго паездкі ў Польшчу...

І яшчэ была размова пра футбол. Дакладней, і пра развіццё, разам з эканамічнымі і навукова-тэхнічнымі, —культурных і спартыўных сувязей. Пры гэтым Ю. Лужкоў амаль усур'ёз паабяцаў міжурадавы футбольны матч... Што ж, ва ўсякім выпадку, гэта не пашкодзіла б кантактам. І, напэўна, было б больш цікава, чым цяперашні футбол рэспубліканскага ўзроўню.

А ў заключэнне варта назваць наступныя лічбы, адна з якіх зафіксавана ў прэс-бюлетэні, а другая прагучала ў час сустрэчы: па стану на 1 мая спажыўцы Масквы запазычылі прадпрыемствам і арганізацыям рэспублікі толькі за харчовыя рэсурсы каля 1,4 мільярда рублёў, але Расія ў цэлым на сённяшні дзень мае баланс на сваю карысць у суме 50 мільярдаў рублёў...

Кар. «Звязды».

ЗАМЕСТ ПЕРШАМАЙСКАГА РЭПАРТАЖУ

Як звычайна, а палове восьмай...

Першага мая ў Мінску, як звычайна, мітынгавалі. Хоць, увогуле, на гэты раз мітынг не быў мнагалюдным, ды і праходзіў даволі вяла. І вялікіх шэсцяў не наглядалася...

А ў нашай «вясковай глыбінцы» працавалі. Гэтак жа, як звычайна. Карацей, тут быў рабочы дзень.

Зрэшты, з гэтага факта і пачалася гутарка са старшынёй калгаса-камбіната «Барацьба» Пухавіцкага раёна народным дэпутатам Беларусі І. Макарэвічам.

— Мы ж не можам, як горад. Няма калі. Да таго ж, сёлета на велікодныя святы адпачывалі, потым былі дажджы, — зазначыў ён. — А дарагі вясковы час ідзе. Праўда, мы ўжо адсеяліся. Думаю, чысла да 10-га пасадзім бульбу, на яе і кінуты цяпер сілы. А гаспадарка ў нас немалая, буйнейшая ў Мінскай вобласці — 7.100 гектараў сельгасугоддзяў маем.

— Цяпер часта пужаюць голадам, шмат хто пацягнуўся да зямлі. На каго нам спадзявацца: на калгасы, якім многія прадказваюць незайздросны канец, на фермераў ці кожны сам на сябе?

— Як бы там ні было, кепска-бедна, але ж калгасы пакуль што кормяць. Фермерству яшчэ трэба стаць на ногі, ды і невядома, як яно прыжывецца. Напрыклад, у нашай гаспадарцы ніхто не выказаў жадання стаць фермерам. І, напэўна, прычыны тут больш глыбокія, чым здаецца на першы погляд. Пры сённяшняй сітуацыі нават нашай даволі моцнай гаспадарцы даводзіцца цяжка. Для вёскі ж цэны ўзляцелі ў сярэднім у 30 разоў, а яе прадукцыя стала даражэйшай усяго ў 5 разоў. Напрыклад, тона салетры, якую бяром у Гродна і часткова на Украіне, каштуе 6.000 рублёў, а раней каштавала 60. А без салетры вялікага ўраджаю не бачыць. Дзень работы трактара, з улікам цяперашніх расходаў на дызельнае паліва, каштуе 1.200 рублёў...

— І які ў выніку атрымліваецца сабекошт вашай прадукцыі?

— Збожжа — дзесьці рублі па тры кілаграм, бульба —два, малако — два, мяса — рублёў па трыццаць. (Дарэчы, праблема: не можам здаць на мясакамбінат жывёлу — не бяруць). Але будзем улічваць: у сабекошт нашай прадукцыі пакуль што «закладзена» старая цана на многае з таго, што набылі яшчэ раней. Скажам, на тую ж тэхніку, якой, між іншым, у нас нямала: больш як 100 трактараў, каля 100 аўтамашын, 28 збожжаўборачных камбайнаў; круціцца каля 2 тысяч электрарухавікоў...

— Аднак звернемся да людзей. Іосіф Адамавіч, якая тэндэнцыя цяпер наглядаецца: адток іх з вёскі ці прыток?

— Едуць назад. Напрыклад, да нас чалавек 15 вярнуліся з горада. Праўда, мы нямала зрабілі і робім у сацыяльных адносінах: свая пральня, дзіцячыя садкі... Свой мэблевы цэх будуем. Малое прадпрыемства ўжо вырабляе «мяккія» куткі, якія, вядома ж, — «для сябе». А ўлічым яшчэ тое, што кожны нямала чым атаварваецца ў калгасе, прычым па ніжэйшых, чым у горадзе, цэнах. Няхай не паўсюдна, але можна гаварыць менавіта аб адваротным працэсе таму, які быў раней. Адчуваю, хутка пойдуць людзі ў вёску касяком, але вось вёска не гатова будзе прыняць усіх жадаючых.

— Вашы надзеі на ўраджай і зноў жа —меркаванні наконт будучага вёскі? Будучага ўвогуле?

— Селянін заўсёды чакае добрага ўраджаю, чакаюць яго і нашы працаўнікі. Але загадваць не буду. Скажу толькі, што летась атрымалі па 38 цэнтнераў збожжа з гектара. З бульбай было горш: звычайна мелі па 250 цэнтнераў, летась жа — усяго 170. А наконт будучыні?..

Складана будаваць прагнозы. І тым не менш — вельмі трывожны ён для вёскі. Адпаведны закон аб яе прыярытэтным развіцці па сутнасці не працуе. Калгасы ж у нас у сваёй большасці слабыя. Справа ідзе да іх развалу... Дзе выхад?

Выхад няхай падказвае само жыццё, яно заўсёды мудрэйшае. А я лепш выкажу пажаданне як гаспадарнік: нам бы хоць крыху пэўнай эканамічнай стабільнасці. Для селяніна нестабільнасць пры адсутнасці цвёрдых гарантый з боку дзяржавы — больш згубная, чым для каго.

Пасляслоўе да размовы

Між іншым, на цэнтральнай сядзібе гаспадаркі кінуліся ў вочы надзвычайная чысціня і парадак на сялянскіх падворках. Урэшце, гэткі ж ідэальны парадак быў і на калгасным мехдвары... Звяртала ўвагу і тое, як дружна сабраліся людзі (усё ж свята) на звычайны ранішні, а палове восьмага, «развод».

Значыць, яшчэ не перавялася на нашай зямлі Гаспадарлівасць, як яе ні глушылі. Вядома, шкада, што яна стала свайго роду рэдкасцю. І тым не менш, падобныя факты даюць пэўную надзею. Надзею на тое, што калі-небудзь гэта самая гаспадарлівасць — сённяшняе выключэнне — усё ж стане правілам...

І. АЛЯКСАНДРАЎ.

Да ўручэння вярыцельных грамат

6 мая Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Фінляндскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Тайста Вейка Талванен уручыў вярыцельныя граматы Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевічу.

Тайста Вейка Талванен нарадзіўся 15 студзеня 1940 г. у с. Пюхаселка. У 1958 г. закончыў ліцэй у Йаансуу, у 1963 г. стаў кандыдатам філасофскіх навук. З 1967 г. пачаў працаваць у міністэрстве замежных спраў у якасці перакладчыка. З 1971 па 1979 г. — перакладчык пасольства ў Маскве, затым работа ў цэнтральным апараце МЗС з 1979 г. па 1984 г. З 1984 г. — саветнік, з 1987 г. — загадчык бюро, з 1991 г. — пасол па асаблівых даручэннях, з 1 снежня 1991 г. — пасол у Літве.

Жанаты, мае дваіх дзяцей.

* * *

6 мая Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Ван Сінда ўручыў вярыцельныя граматы Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевічу.

Ван Сінда нарадзіўся ў маі 1933 года ў правінцыі Чжэцзян. У 1962 годзе закончыў Пекінскі энергетычны інстытут.

У 1962—1965 гг. быў перакладчыкам Пекінскага праектнага інстытута электраэнергетыкі пры міністэрстве электраэнергетыкі КНР. З 1965 г. з'яўляўся рэферэнтам Аддзела Савецкага Саюза і краін Усходняй Еўропы. З 1967 г. —аташэ пасольства КНР у Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспубліцы. З 1969 г. — рэферэнт і намеснік загадчыка сектара Аддзела Савецкага Саюза і краін Усходняй Еўропы МЗС. З 1974 г. быў другім і першым сакратаром пасольства КНР у Чэхаславацкай Сацыялістычнай Рэспубліцы. З 1981 г. — першы сакратар Палітупраўлення МЗС, загадчык сектара Аддзела па рабоце з кітайскімі пасольствамі. З 1984 г. быў намеснікам загадчыка Аддзела Савецкага Саюза і краін Усходняй Еўропы МЗС. З 1988 года і па сакавік 1992 г. — Надзвычайны і Паўнамоцны Пасол КНР у Чэшскай і Славацкай Федэратыўнай Рэспубліцы.

Жанаты, мае дачку.

Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб праекце Закона Рэспублікі Беларусь «Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях»

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Адобрыць у першым чытанні праект Закона Рэспублікі Беларусь «Аб калектыўных дагаворах і пагадненнях», прадстаўлены Саветам Міністраў Рэспублікі Беларусь і Камісіяй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па пытаннях працы, цэн, занятасці і сацыяльнай абароненасці насельніцтва.

2. Даручыць Камісіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь па пытаннях працы, цэн, занятасці і сацыяльнай абароненасці насельніцтва дапрацаваць указаны праект і прадставіць яго на разгляд чарговай сесіі Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г.
г. Мінск.

***

Аб выбранні членаў абласных судоў

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Выбраць членамі абласных судоў:

Буянкову Леанору Міхайлаўну — членам Гомельскага абласнога суда,

Лаеўскага Віталія Аркадзьевіча — членам Мінскага абласнога суда.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г.
г. Мінск.

***

Аб вызваленні ШАХНОВІЧА А. А. ад пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

Вызваліць Шахновіча Аляксея Аляксеевіча ад пасады намесніка Старшыні Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь згодна з пададзенай заявай.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г.
г. Мінск.

***

Аб мінімальнай заработнай плаце

Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Устанавіць з 1 мая 1992 г. мінімальную заработную плату ў размеры 1000 рублёў у месяц.

2. Адмяніць пункт 1 Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь ад 17 сакавіка 1992 г. № 1527-XII «Аб мінімальнай заработнай плаце».

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г.
г. Мінск.

У МЭТАХ ПАДТРЫМКІ ПРАЦАЗДОЛЬНАСЦІ ЦЯПЛІЦЫ...

Не ведаю, як каго, а мяне дык проста замілоўвае бюракратычная ўніклівасць нашых чыноўнікаў, якія прызначаюць (менавіта так: прызначаюць) вольныя цэны. Ну вось, скажам, як вам падабаецца цана на электрамясарубку: 1.395 рублёў і (звяртаю ўвагу) 97 капеек. Менавіта 97, і ні на капейку больш. На маю думку (і пэўна ж, на думку «цэнавых» чыноўнікаў), гэта павінна дэманстраваць выключную абгрунтаванасць цаны і найвышэйшы клопат аб інтарэсах пакупніка: маўляў, ніхто яго не збіраецца абдзіраць, і ніякага вам тут цэнавага бязмежжа, пра што часам ляпае прэса. Калі ласка, вось вам і мяжа: 97 капеек—і кропка. Налятай, пакупнікі танна...

А ўвогуле, усё жыццё па сутнасці ператварылася ў суцэльную гонку за цэнамі. І ўсё роўна не паспяваем. Сёння толькі і чуеш, як наш, увогуле нетаропкі грамадзянін не паспеў нешта купіць, бо пакуль ён, па сваёй закаранелай сацыялістычнай звычцы, разважаў ды абмацваў кішэнь, яно ж, гэтае нешта, у адзін момант стала ў некалькі разоў даражэйшым, і нават зусім недасягальным. І застаецца грамадзяніну чухаць патыліцу, гледзячы на новыя цэннікі, якія, між іншым, яскрава і даходліва дэманструюць, што такое інфляцыя—учора хапіла б і на мяккі куток, і на тэлевізар у дадатак, а сёння—толькі на голую раскладушку... Не паспяваем амаль усе. Катастрафічна. Безнадзейна.

Паглядзім уважліва на некаторыя лічбы, якія характарызуюць нашы ўзаемаадносіны як спажыўцоў з дзяржавай. За сакавік зводны індэкс рознічных цэн на тавары і паслугі (згодна з афіцыяльнымі данымі) да адпаведнага месяца мінулага года склаў 825 працэнтаў, а рост грашовых даходаў—460. Цэны растуць амаль з двайным апярэджваннем. Гэта, аднак, не поўная карціна. Калі браць так званую спажывецкую карзіну, у якую ўваходзяць жыццёва неабходныя тавары і паслугі, то тут будзем мець яшчэ большы рост індэкса цэн адносна росту даходаў.

І гэта, відаць, яшчэ не ўвесь індэкс па розніцы. Параўнаем: індэкс аптовых цэн у прамысловасці таксама намнога шпарчэйшы за «рознічны»: за квартал—1.186 працэнтаў. Але ж гэта ў першую чаргу сведчыць пра штучнасць падобнага становішча, якое можна вытлумачыць пэўным стрымліваннем рознічных цэн. Аптовая цана не можа існаваць асобна ад рознічнай, усякая работа, усякі прадукт, у тым ліку і матэрыяльна-тэхнічнага прызначэння, аплачваюцца ў канчатковым выніку з кішэні спажыўца. Значыць, яшчэ не поўнасцю аплачваем?

Падзенню рэальнай заработнай платы спадарожнічае і рэзкае зніжэнне пакупніцкай здольнасці зберажэнняў. За цяперашнія зберажэнні можна ўсяго і «скупіць» што яшчэ адзін гандлёвы абарот першага квартала (прычым абарот, які фізічна амаль удвая «палягчэў» супраць леташняга). А год назад зберажэнняў, якія былі на той час, хапіла б на тры квартальныя гандлёвыя абароты. (Нагадаем—амаль удвая больш паўнаважкія). Пры гэтым не будзем браць у разлік сродкі, якія маглі пайсці на куплю каштоўных папер, а значыць, укладзены не ў Ашчадны банк, а ў іншыя банкі і акцыянерныя таварыствы. Пагрэшнасць можа тут быць невялікая, бо абсалютнай большасці насельніцтва яшчэ не «да таго».

Сёння амаль любыя паказчыкі, якія маюць дачыненне да

ЭКАНАМІЧНЫЯ НАТАТКІ

нашых спажывецкіх узаемаадносін з дзяржавай, проста не могуць не сагравацьь душу фінансістаў, якія пастаянна заклапочаны тым, як бы выціснуць з нас «лішнюю» наяўнасць і тым самым аслабіць яе ціск на спажывецкі рынак. У свой час склаліся і пастаянна не давалі спакою непажаданыя суадносіны даходаў і расходаў грамадзян (вядома, суадносіны на карысць даходаў)? Калі ласка, яны зраўняліся, прычым расходы растуць з пагражальна апераджальным тэмпам. І спажывецкі рынак адначасова ж (!) насычаецца, растуць таварныя запасы. Усё проста: фізічны гандлёвы абарот знізіўся амаль напалавіну, а расходы растуць выключна за кошт росту цэн. У той жа час вытворчасць тавараў знізілася не так значна. Такім чынам, ёсць насычэнне. Упэўнена крочым да таварнага дастатку...

А насычэнне, дастатак—штучныя, уяўныя. Сёння многім і многім нямала ў чым даводзіцца адмаўляць, абмяжоўваць сябе. На карысць самага неабходнага. Скажам, харчавання, якое складае пераважную частку расходаў, і тым не менш далёка не лепшае. Сталі намнога менш купляць, менш ездзіць... Увогуле, эканомія — неблагая рэч, але ж дрэнна, калі такое абмежаванне выраджаецца ва ўбоства.

Сёння мы расплачваемся рэзкім зніжэннем жыццёвага ўзроўню не толькі за ранейшыя грахі, за забыццё законаў эканомікі і насаджэння як таталітарна-манапалісцкага мыслення, так і таталітарна-манапалісцкай вытворчасці, але і за сённяшняе таптанне на месцы, доўгія размовы пра рынак і няўменне ці нежаданне рэфармаваць эканоміку такім чынам, каб яна не працавала ўпустую, сама на сябе, а на чалавека. Сёння мы яшчэ ў многім аддаём даніну спрашчэнскаму сацыялістычнаму прынцыпу «ўсім пароўну», з-за нерашучасці так і не ўключылі ў дзеянне магутны прыватнаўласніцкі стымул да прыбытку і накаплення, пры нашай надзвычайнай беднасці і часам плюшкінскай эканоміі па-ранейшаму плодзім марнатраўства, наводзячы ўжо дэмакратычны камуфляж на сацыялістычна-калгасную, поўнасцю скампраметаваўшую сябе ўласнасць. Мы, як і многія да нас, чамусьці ўпэўнены: на гэты раз дапаможа. Мінулага вопыту нам мала.

Аднак пяройдзем да іншых лічбаў і фактаў.

«У асабліва складанае становішча трапілі (цікава, а хто цяпер не ў складаным? — І. Б.) прадпрыемствы абароннай прамысловасці, у якіх недастаткова сродкаў (між іншым, а калі гэтым паглынальнікам нацыянальнага багацця іх хапала? — І. Б.) для правядзення канверсіі і пераспецыялізацыі вытворчасці на выпуск тавараў народнага спажывання...

Улічваючы гэту сітуацыю,.. аказана фінансавая дапамога многім з іх, як у мінулым годзе, так і ў бягучым, у агульнай суме больш як 700 млн. рублёў. Прынята рашэнне разгледзець пытанне аб спісанні запазычанасці прадпрыемстваў па доўгатэрміновых крэдытах банка...» (А гэта, між іншым, недзе таксама амаль мільярд — І. Б.).

І спішацца. Як і раней спісвалася ў нашай сацыялістычна-калгаснай гаспадарцы. Раскладзецца на ўсіх нас да апошняй капейкі. А на каго ж яшчэ? І ўвогуле, ці прывыкаць нам аплачваць нечыя грахі з агульнай кішэні? Мы бедныя, мы ж і надзвычайныя марнатраўцы.

Аднак удакладнім сёе-тое. Ну, па-першае, пра гэткую шырокамаштабную канверсію тых жа абаронных прадпрыемстваў размову можна весці з вялікай доляй допуску. Ужо хоць бы таму, што, як засведчылі ў адным з аддзелаў Саўміна, на гэтых прадпрыемствах выпускаецца да 80 працэнтаў мірнай прадукцыі або прадукцыі двайнога прызначэння. Па-другое, калі меркаваць па адным з дакументаў Дзяржкампрома, у адпаведны і надзвычай салідны спіс «канверсуемых» трапілі (як бы мякчэй сказаць) — ну, і не зусім тыя. Па-трэцяе, у гэтым дакуменце толькі зрэдку прасілі пад канверсію, а часцей — на ўсё, на што толькі можна, нават на фонды эканамічнага стымулявання. Па-чацвёртае, многія, няйначай, і не ўцямілі да гэтага часу, што ж у нас у былой краіне, у рэспубліцы адбываецца? Давялося ў Мінфіне пагутарыць з адным з «канверсантаў». Вось што ён сказаў (амаль даслоўна): а мы і не думалі, што ўсё настолькі сур'ёзна павернецца. Ну, пашумім, пагаворым трохі, і ўсё далей будзе, як і было...

А па-пятае, хто каму павінен даваць: бюджэт гаспадарчаразліковым прадпрыемствам, арганізацыям ці яны — бюджэту?

Зрэшты, варта пазнаёміць з асобнымі прасіцелямі. Увогуле, знаёмыя ўсё твары... Гэта «Гомсельмаш», і, у прыватнасці, завод ліцця і нармалей (давялося на ім бываць гадоў пяць назад, і што больш за ўсё ўразіла — кучы металалому па ўсёй тэрыторыі, іржавеючыя жняяркі, і «мяккі», прасторны, бліскучы кабінет дырэктара). Гэта Аршанскі завод прыбораў аўтаматычнага кантролю (зрэшты, ці так ён цяпер называецца?), які спачатку пабудавалі, а потым гадалі, што на ім пачаць выпускаць, і які да таго ж сям-там ламалі пасля таго, як пабудавалі, бо, аказалася, не ўсё зрабілі як след (урэшце, а ці дакладна ведаюць цяпер, як трэба?). Гэта наша славутае аб'яднанне вылічальнай тэхнікі, якое даўно ўжо гразілася запаланіць айчынны рынак найлепшымі камп'ютэрамі, але пакуль што завальвае заводскі двор. Дарэчы, наконт айчыннага рынку, відаць, усё яшчэ наперадзе. Чытаем у пісьме з аб'яднання «наверх», з якім давялося пазнаёміцца: «падрыхтаваны праект пастановы... па пратэкцыянісцкіх мерах па абароне рынку айчыннай вылічальнай тэхнікі». Вось што, аказ-

(Заканчэнне на 3-й стар.).

СУСТРЭЧА З ПАСЛОМ ФРГ

Кіраўнік беларускага ўрада Вячаслаў Кебіч 6 мая прыняў Надзвычайнага і Паўнамоцнага Пасла ФРГ у Рэспубліцы Беларусь Крауса Рэйнхарта па яго асабістай просьбе. У ходзе сустрэчы абмеркаваны пытанні, якія маюць узаемную цікавасць. У прыватнасці, асаблівая ўвага была ўдзелена эканамічнаму супрацоўніцтву, развіццю палітычных і культурных сувязей паміж нашымі краінамі ў цяперашніх умовах.

У сустрэчы прыняў удзел міністр замежных спраў Беларусі Пётр Краўчанка.

Служба інфармацыі СМ Рэспублікі Беларусь—БЕЛТА.

РАСКАЧАГАРЫЛІСЯ...

Першы і, варта сказаць, трывожны тэлефонны званок у рэдакцыю «Звязды» ўчора раніцай быў ад жыхароў вуліцы Чарвякова г. Мінска. Яны пыталіся і аднačасова моцна абураліся: чаму такая бязглуздзіца? На вуліцы май, стаяць, як па заказу, цудоўныя, сонечныя дзянькі, тэмпература даходзіць да 25 градусаў цяпла, а ў кватэрах тым больш — не дыхнуць. Дзіва што — ацяпляльныя радыятары такія гарачыя, што да іх не дакрануцца...

Змучаныя такой запаркай людзі кінуліся за паратункам у сваю ЖЭС-38 з просьбай і патрабаваннем адключыць ацяпленне. Але там толькі рукамі развялі: маўляў, нічога зрабіць не можам.

Як высветлілася, у такім запараным становішчы апынуліся не толькі жыхары вуліцы Чарвякова. Што называецца, на ўсю моц качагарылі-грэлі батарэі ў гэтыя майскія дні таксама ў дамах, што знаходзяцца па вуліцах Л. Бяды, Сурганава, Някрасава, Рафіева і многіх іншых.

Даволі дзіўна атрымліваецца. З высокіх трыбун крычым, палохаем людзей, што ў нас паліўны крызіс, што ў нашай рэспубліцы няма сваіх энергарэсурсаў, што кожную тону вугалю, нафты, мазуту даводзіцца выпрошваць у суседзяў і плаціць ім вялікія грошы: цана ж шуганула ў дзесяткі разоў. І ў той жа час з такой цяжкасцю здабытыя энергарэсурсы проста транжырым. Ці ж гэта па-гаспадарску?

Думаецца, тут увогуле няма ніякай логікі, разумнага сэнсу. Кожны школьнік ведае, што звычайна з надыходам мая заканчваецца ацяпляльны сезон. Больш таго, у гэтыя пяць святочна-выхадных дзён тысячы мінчан выехалі на свае садовыя ўчасткі, на ўлонне прыроды, і ў той жа час грэліся паўпустыя дамы. Абсурд ды і толькі!

А можа, за гэтым абсурдам нядаўна створанае Міністэрства энергетыкі рэспублікі і камунальнікі ўгледзелі нейкую сваю карыслівую мэту? Менавіта і далей запалохваць нас, наймальнікаў жылля, новым паліўна-энергетычным крызісам і на такім фоне бясконца ўзвінчваць плату за камунальныя паслугі, апраўдваючы гэта высокімі рыначнымі цэнамі на энерганосьбіты. Адным словам, увесь цяжар ад сваёй безгаспадарчасці і нераспарадчасці перакласці на нашы і без таго жабрацкія плечы.

Іван БРАЛКА.

ШМАТРАЗОВЫЯ КУПОНЫ,

якія мяркуецца ўвесці ў хуткім часе ў рэспубліцы

Яны вельмі падобныя на прывычныя грошы. Кожны разліковы білет пазначаны нумарам, што дасць магчымасць кантраляваць агульную масу. Усяго будзе восем відаў купонаў— ад 50 капеек да ста рублёў.

Фота **Валерыя АЛЯШКЕВІЧА.** (БЕЛТА).

У БЕЛАРУСАЎ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ

Урад Бялецкага: 1.520.900.000 злотых на беларускую справу.

Чым адкажа ўрад Кебіча?

Яцэк РУЦІНЬСКІ, старшы саветнік бюро па справах нацыянальных меншасцей Міністэрства культуры і мастацтва Польшчы аб праблемах польскіх беларусаў

— З кім бы з актывістаў беларускага руху тут, на Беласточчыне, ні размаўляў — усе скардзіліся на тое, што іх арганізацыям не хапае грошай, каб плённа працаваць. Пры гэтым называлі адну фінансавую крыніцу — ваша міністэрства. Значыць, і нараканні трэба адрасаваць вам?

— Сапраўды, некалі на патрэбы нацыянальных меншасцей дзяржава выдаткоўвала намнога больш грошай, чым цяпер. Аплачвалі памяшканні, работу штатных супрацоўнікаў... Тады над усімі гэтымі структурамі апекавалася Міністэрства ўнутраных спраў, — яно моцна трымала лейцы, не дазваляючы нацыянальным меншасцям мець больш як адну арганізацыю. У беларусаў гэта было БГКТ — Беларускае грамадска-культурнае таварыства.

Але вось ужо гады тры, як МУС займаецца тым, чым павінна займацца, а справы нацыянальных меншасцей перайшлі да нас, у спецыяльна створанае бюро Міністэрства культуры і мастацтва.

Ці ёсць падставы скардзіцца на тое, што наша дапамога нацыянальным арганізацыям не такая шчодрая, як ім хацелася б? Безумоўна. Але пры гэтым трэба мець на ўвазе, што вельмі напружаная сітуацыя з бюджэтам у цэлым у Польшчы. Даводзіцца эканоміць сродкі.

— Раней усе дзяржаўныя датацыі даставаліся БГКТ. Цяпер беларускіх арганізацый у Польшчы, бадай, паўтузіна. Як вы дзеліце паміж імі тыя сціплыя грошы, якія выдаткоўвае дзяржава?

— Ну, сродкі гэтыя назваць сціплымі можна толькі ўмоўна: летась польскія беларусы атрымалі больш як паўтара мільярда злотых. А падзяліць іх, сапраўды, няпроста. Яшчэ ў 1990 годзе вырашана, што фінансавацца ў далейшым будуць толькі канкрэтныя культурныя мерапрыемствы, а таксама выдавецкая дзейнасць, — інакш мільёны пойдуць на вецер.

Калі казаць пра мінулы год, то львіная доля ўсіх выдзеленых грошай трапіла да БГКТ, — 1 мільярд 287 мільёнаў. Праўда, у іх і расходы найбольшыя: адна толькі «Ніва» абышлася летась у 587 мільёнаў, на паўмільярда «пацягнула» будаўніцтва Музея помнікаў беларускай культуры ў Гайнаўцы.

— Такое нераўнамернае размеркаванне не вельмі падабаецца іншым беларускім арганізацыям?

— Так, усе астатнія атрымалі значна менш. Газета «Czasopis» — 75 мільёнаў, літаб'яднанне «Белавежа» — 100 мільёнаў (на выданне кнігі апавяданняў «Гасцінец» і публіцыстычнага зборніка «Віры»), Праваслаўнае Брацтва — 50 мільёнаў (на выданне беларускамоўнага ўкладыша ў «Tygodniku Podlaskim — Prawoslawie») і г. д.

Праўда, у далейшым прапорцыі гэтай дапамогі будуць хутчэй за ўсё мяняцца. Ужо цяпер бачна, што «Czasopis» значна выйграе ў параўнанні з «Нівай»: у яго шырэйшая аўдыторыя, больш разнастайныя матэрыялы. Яго робіць малады энергічны калектыў здольных журналістаў.

Увогуле, калі арганізацыя актыўна працуе, праводзіць шмат мерапрыемстваў — у яе ёсць усе шанцы атрымаць большую падтрымку з боку дзяржавы. Бо фінансаванне беларускай меншасці ў Польшчы сёлета ў параўнанні з мінулым годам наўрад ці зменшыцца.

— У міністэрстве акрамя спраў беларусаў вы займаецеся яшчэ і праблемамі польскіх літоўцаў. Гэтыя праблемы падобныя ці ўсё ж адчуваюцца адрозненні?

— Літоўцаў у Польшчы значна менш чым беларусаў — каля 30 тысяч. Але яны намнога больш згуртаваныя. Асабліва гэта стала адчувальна пасля выхаду Літвы з Савецкага Саюза. У адрозненне ад беларусаў, літоўцы маюць шэсць школ (пяць пачатковых і адну сярэднюю), дзе выкладанне вядзецца выключна на літоўскай мове. Акрамя таго, яны адкрываюць і новыя літоўскія класы ў польскіх школах.

Літоўскі штомесячнік «Аўшра» нядаўна пачаў выдавацца два разы на тыдзень.

— Чым вы растлумачваеце гэтыя адрозненні, параўнанне якіх яўна не на карысць беларусаў?

— Сярод прычын няма толькі адной — перашкод з боку польскага ўрада. Мы з аднолькавай увагай ставімся да патрэб усіх нацыянальных меншасцей. Відавочна, беларусы значна больш схільныя да асіміляцыі, чым літоўцы, — часткова гэта растлумачваецца падабенствам моў, звычаяў, культуры ўвогуле.

— І ўсё ж культурнае жыццё беларусаў Беласточчыны не назавеш аднастайным і малацікавым. Мяркуючы па пераліку мінулагодніх імпрэз — з гэтым у нашых суайчыннікаў усё ў парадку, — было праведзена мноства фестываляў, канцэртаў, сустрэч, конкурсаў...

— Гэта сапраўды так. І мінулы год — не выключэнне. Сёлета ў блізкім часе ў Гайнаўцы беларусы правядуць Фестываль царкоўнай музыкі, які, мяркуецца, будзе нават міжнародным. Для правядзення фестывалю мы выдаткоўваем 150 мільёнаў злотых.

— Дарэчы, пра Гайнаўку. На беларускі музей, што будуецца там, дзяржава таксама дае грошы?

— Так, хоць гэтага яўна недастаткова. Музей у Гайнаўцы задуманы цудоўны, — вялікі, з мноствам экспазіцый — сапраўдны цэнтр нацыянальнай культуры. Шкада толькі, што месцам для яго пабудовы выбрана мястэчка, а не, напрыклад, Беласток, дзе таксама жыве шмат беларусаў. Баюся, што ў Гайнаўцы такая вялікая будыніна часта будзе пуставаць.

Зрэшты — гэта клопат выключна беларусаў і мы ніякім чынам не хочам умешвацца ў іх ініцыятыву.

Гутарыў Валянцін ЖДАНКО, спецыяльны карэспандэнт «Звязды».

г. Беласток.

ВЫ ПРАСІЛІ ДАПАМОГІ

ЧАЛАВЕК ВЫБІРАЕ, ШТО ЯМУ ТРЭБА...

У наш час масавага дэфіцыту нярэдка здараюцца даволі дзіўныя сітуацыі. Скажам, не адзін год стаіць чалавек у чарзе за нейкім таварам павышанага попыту і ніяк набыць не можа: няма яго ў продажы, і ўсё тут. Нарэшце гэты дэфіцыт паступае ў магазін, і, здавалася б, спажыўцу-чаргавіку толькі радавацца, што цяпер ён ужо абавязкова прыдбае так неабходную яму рэч. Але ён ад яе адмаўляецца. Чаму? Можа, яна раптам стала яму зусім непатрэбнай? Не, справа тут не ў гэтым. А ў чым?

У падобнае становішча трапіў і жыхар г. Масты М. Грыц. Ён паскардзіўся ў «Звязду», што яшчэ ў 1990 годзе стаў на чаргу на швейную машынку, але своечасова набыць не змог: несумленныя работнікі гандлю прадалі яе невядома каму.

Старшыня раённага Савета народных дэпутатаў **А. Апалонік** у адказе, дасланым у рэдакцыю, растлумачыў, што гэта не так. «Тавары павышанага попыту, — піша ён, — гарвыканком з 1989 года размяркоўвае па працоўных калектывах. З мэтай урэгулявання парадку продажу тавараў дэпутацкай групай гарадскога Савета была створана чарга на атаварванне выдадзеных на прадпрыемствах талонаў».

М. Грыц у спісе значыўся пад № 11. Пры паступленні трох швейных машынак па цане 103 рублі яму была прапанавана адна з іх. Але аўтар пісьма адмовіўся: яна не адпавядала яго патрабаванням. (Зазначым, што фонды гарсавету на гэты тавар выдзяляюцца ў агульнай колькасці, а не па асобных марках.) Сапраўды, перад гэтым швейныя машыны па цане 250 і 282 рублі былі прададзены грамадзянам, якія стаялі ў чарзе наперадзе.

Зразумела, не лепшым чынам абышліся з пакупніком і работнікі магазіна. Яны проста выкраслілі М. Грыца са спіса, як занадта пераборлівага. Праўда, зрабілі гэта памылкова, і справядлівасць была адноўлена. Строга па чарзе ў лютым 1991 года М. Грыц набыў швейную машыну патрэбнай яму маркі. Уся справа ў тым, што гэты тавар паступіў па свабодных ужо цэнах. І купляць ці не купляць яго па новаму, больш высокаму кошту, вырашаў сам спажывец. Таму, як сцвярджае А. Апалонік, патрабаванне зараз вярнуць розніцу паміж цэнамі не мае пад сабой падставы.

Што тут можна сказаць? Вядома, вельмі прыкра, што з-за разбалансаванасці эканомікі, хаатычнай пастаўкі (ці ўвогуле непастаўкі) неабходных нам тавараў церпім перш-наперш мы, радавыя пакупнікі. Вельмі часта нам прапаноўваюць і падсоўваюць не тое, што патрэбна, а тое, што ёсць у наяўнасці. І ўсё ж, як бы там ні было, кожны з нас пакідае за сабой права набываць тое, што яму неабходна. Безумоўна, у выпадку, калі і без таго высокія цэны скачуць, як неаб'езджаныя рысакі, за адну і тую ж рэч нам даводзіцца выкладваць са сваёй кішэні ў шмат разоў больш «драўляных».

З такой горкай рэальнасцю сутыкнуўся таксама і інвалід І групы Б. Курэпін з г. Клімавічы. У лісце ў рэдакцыю ён скардзіўся, што ніяк не мог купіць халадзільнік да павышэння цэн.

«У адносінах набыцця халадзільніка паведамляем, — гаворыцца ў рэагаванні намесніка старшыні Клімавіцкага райвыканкома **І. Баршчова**, — што Курэпін Б. І. на льготнай чарзе не стаяў. Але 3.12.1991 года яму ў парадку выключэння па хадайніцтву райсабеса, улічваючы тое, што ён інвалід І групы агульнага захворвання, камісіяй гарвыканкома па размеркаванню тавараў халадзільнік быў выдзелены».

Дык у чым тады справа? А ў тым, што Барыс Іосіфавіч халадзільнік не атрымаў і не паставіў аб гэтым у вядомасць старшыню гарадскога Савета. Вось як! І, згодна з Палажэннем аб правілах гандлю, ён быў рэалізаваны наступнаму па чарзе пакупніку.

Прытупаў інвалід у гарсавет у канцы снежня, а патрэбнага апарата і след прастыў.

Але, як кажуць, добра тое, што добра заканчваецца. Сёлета чалавеку ўсё ж быў выдзелены халадзільнік «Мінск-16». Праўда, за яго ўжо давялося выкласці 8.300 рублёў.

Затое з набыццём аўтамашыны — цёмны лес. З красавіка 1988 года Б. Курэпін стаіць у агульнай чарзе пад нумарам 74 на «Масквіч». Вось і папрасіў перавесці яго ў спіс ільготнікаў. Аднак, паводле Палажэння, такое права маюць толькі інваліды і ўдзельнікі Вялікай Айчыннай, воіны-інтэрнацыяналісты. А. Б. Курэпіну, хоць ён таксама інвалід І групы, як суцяшае яго намеснік старшыні райвыканкома, «аўтамашына будзе выдзелена згодна з чаргой». Што ж, застаецца адно: спадзявацца і чакаць. А яшчэ збіраць мяшок грошай, калі яны ёсць у хворага чалавека.

Пісьмо, якое даслала Галіна Сяргееўна Палтарацкая з в. Курглы Пастаўскага раёна, з іншай сферы. Але аўтар яго таксама выказвае тое, што яму не падабаецца, з чым не хоча пагадзіцца. У прыватнасці, гаворка ідзе аб тым, што на ферме, дзе загадчыцай А. Бурава, брудна, бываюць выпадкі крадзяжу малака і кармоў.

А вось што паведаміў рэдакцыі першы намеснік начальніка ўпраўлення сельскай гаспадаркі і харчавання Пастаўскага райвыканкома **І. Януковіч:**

— Ферма, дзе працуе загадчыцай Бурава А. Н., знаходзіцца ў здавальняючым стане. Факты крадзяжу малака і кармоў з фермы аб'ектыўна нічым не пацвярджаюцца.

І абгрунтоўваецца гэта тым, што ад Г. Палтарацкай аб такіх фактах не паступалі заявы ні ў праўленне калгаса, ні ў рэвізійную камісію.

Затое аўтар пісьма ахарактарызавана не з лепшага боку. А менавіта, што летась з мая па верасень яна працавала даяркай, але затым без рашэння праўлення калгаса перастала даіць замацаваную за ёй групу кароў. Праўда, па просьбе загадчыцы фермы потым «выконвала абавязкі начнога вартаўніка».

А ўся справа, як вынікае з адказу, заключаецца ў тым, што паміж А. Буравай і Г. Палтарацкай не склаліся нармальныя рабочыя ўзаемаадносіны. І каб развесці непрымірымых, праўленне гаспадаркі гатова апошняй прадаставіць іншую работу, у тым ліку і даяркай на іншай ферме. Вось толькі ўзнікае пытанне: ці параіліся аб гэтым з той жа Г. Палтарацкай, ці згодна яна з такім рашэннем?

Калі аналізуеш гэтыя пісьмы і адказы на іх, то сам сабой напрошваецца вывад: да якога часу за нас будуць вырашаць: што нам выдзеліць, што прадаць, дзе працаваць, якія выказваць думкі? На мой погляд, няхай чалавек сам выбірае, што яму патрэбна і больш за ўсё падыходзіць. Ці ж не так?

Іван БРАЛКА, загадчык аддзела пісьмаў «Звязды».

ВЯРТАЮЧЫСЯ ДА НАДРУКАВАНАГА

«Цесна ля карыта»

Артыкул пад такім загалоўкам быў надрукаваны ў «Звяздзе» 31 ліпеня мінулага года. Нагадаем: размова ў ім ішла аб шматлікіх парушэннях сацыяльнай справядлівасці пры размеркаванні вострадэфіцытных тавараў з боку кіраўніцтва Гродзенскага райвыканкома. Адзін з нашых чытачоў паспрабаваў дабіцца, каб гэтыя кіраўнікі панеслі адказнасць за свае дзеянні. І вось што ў яго атрымалася.

13 жніўня я накіраваў заяву ў тадышні абком КПБ, у якой настойваў на тым, што «публікацыя павінна атрымаць шырокую агалоску». Думаецца, работнікі абкома адразу кінуліся наводзіць парадак? Нічога падобнага!

29 верасня мы разам з юрысконсультам Скідальскага камбіната будматэрыялаў М. Сяўко звярнуліся ў абласны Савет народных дэпутатаў з заявай наступнага зместу: «...Нас здзіўляе, што аблвыканком не рэагуе на факты злоўжывання службовым становішчам кіруючых асоб раёна, што па сёння публікацыя газеты не разгледжана і ёй не дадзена аб'ектыўная ацэнка... Абураюць нас і дзеянні намесніка старшыні райвыканкома В. Бірукова, які на старонках раённай газеты «Сельская новь» пусціў пыл у вочы чытачам, каб абяліць афёры вакол дэфіцыту і абвінаваціць аўтара артыкула Б. Пракопчыка ў прадузятасці. Але ж факты—упартая рэч, тым больш калі яны грунтуюцца на матэрыялах дзяржгандальінспекцыі. Трэба В. Бірукову набрацца смеласці і паглядзець праўдзе ў вочы. І растлумачыць людзям, чаму за кошт раённых фондаў дэфіцыт набываюць невядома якія людзі. Хто яны, гэтыя Р. Валюлік, І. Шока і іншыя? Чым яны вызначыліся перад раёнам?.. Просім склікаць мітынг або агульнагарадскі сход у Скідалі, і ініцыятарам гэтага павінен стаць аблвыканком, паколькі справа датычыць раённага кіраўніцтва. Такая ініцыятыва аблвыканкома пакажа, на чыім ён баку».

Аднак канкрэтных дзеянняў з боку аблвыканкома мы так і не дачакаліся. Не атрымалі і адказу на нашу заяву. Каб даведацца аб яе лёсе, у студзені сёлетняга года звярнуліся ў абласную пракуратуру. І толькі пасля гэтага атрымалі адказ з аблвыканкома за подпісам намесніка старшыні камітэта па прамысловасці, гандлі і паслугах М. Галая. Інакш як адпіскай яго і не назавеш, паколькі ў гэтай паперы ні слова няма аб тым, якія меры аблвыканком прыняў да тых «слуг народа», якія зганьбілі гэта званне. З адпіскі М. Галая вынікае, што большасць фактаў артыкула «Цесна ля карыта» не адпавядае рэчаіснасці. Атрымліваецца, што аўтар артыкула Б. Пракопчык абылгаў сумленных людзей? Але ў такім выпадку чаму зняважаныя не падалі на аўтара ў суд, каб абараніць сваю годнасць? Ды таму, напэўна, што прыведзеныя ў публікацыі факты грунтуюцца на матэрыялах дзяржгандальінспекцыі і абвергнуць іх нельга. Тым не менш у адказе М. Галая прагледжваецца жаданне выгарадзіць раённых чыноўнікаў, якія злоўжываюць уладай. Няхай сабе, маўляў, гэтыя ветэраны вайны і працы абураюцца чым хочуць і колькі хочуць, нам, уладзе, ад гэтага ні холадна, ні горача...

Не выпадкова многія выказваюцца за правядзенне датэрміновых выбараў на ўсіх узроўнях улады ў рэспубліцы. Улада павінна быць сумленнай. Інакш народу лепшага не ўбачыць.

І. БАРЫСАЎ, член Гродзенскага раённага савета ветэранаў вайны і працы.

АД РЭДАКЦЫІ: Вось так уладарныя структуры ахоўваюць свой «аўтарытэт». Зрэшты, можна як бы не заўважыць газетны артыкул і нават паспрабаваць абвергнуць відавочныя факты, можна адмоўчвацца і адпісвацца, аднак нельга перашкодзіць фарміраванню грамадскай думкі аб уладзе.

Хіба ж гэтая думка не каштоўней за ўвесь несправядліва размеркаваны дэфіцыт?

АМАЛЬ ТЫСЯЧУ ГЕКТАРАЎ адвялі сёлета пад веснавую сяўбу ў калгасе «Герой працы» Маладзечанскага раёна. Тэрміны пасадкі збожжавых і караняплодаў розныя, і няўстойлівае веснавое надвор'е прымушае механізатараў берагчы кожную хвіліну. На розных работах заняты Дзмітрый ЛОБАЧ, Андрэй АРТЫНСКІ, Васіль ДЗЬМУХОЎСКІ: на энерганасычаных трактарах яны апрацоўваюць глебу, уносяць угнаенні, вядуць сяўбу. Кожны з іх выконвае даручаную справу «на выдатна».

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь

Аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых

У сувязі са скарачэннем Узброеных Сіл на тэрыторыі Рэспублікі Беларусь, неабходнасцю сацыяльнай абароны ваеннаслужачых і членаў іх сем'яў да прыняцця Закона «Аб пенсіённым забеспячэнні ваеннаслужачых» Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Устанавіць, што пры звальненні ваеннаслужачых з Узброеных Сіл у запас пенсіі ім назначаюцца за выслугу 20 гадоў у размеры 55 працэнтаў ад грашовага забеспячэння, а звольненым у адстаўку — 60 працэнтаў, за кожны год выслугі звыш 20 гадоў — 3 працэнты, але ўсяго не больш 75 працэнтаў грашовага забеспячэння.

Ваеннаслужачым, якія маюць выслугу ад 15 да 20 гадоў і звольнены па скарачэнню штатаў у сувязі са скарачэннем Узброеных Сіл рэспублікі, пенсія назначаецца ў размеры 40 працэнтаў ад грашовага забеспячэння і за кожны год выслугі звыш 15 гадоў — 3 працэнты.

Пенсіі пералічваюцца ў выпадку павелічэння размераў грашовага забеспячэння ваеннаслужачым.

2. Савету Міністраў Рэспублікі Беларусь забяспечыць рэалізацыю гэтай Пастановы.

3. Пастанову ўвесці ў дзеянне з моманту яе прыняцця.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г. г. Мінск.

Аб захаванні і развіцці сеткі дзіцячых дашкольных устаноў

З мэтай забеспячэння патрэб насельніцтва ў дзіцячых дашкольных установах незалежна ад іх ведамаснай падпарадкаванасці, сацыяльнай гарантыі і аховы інтарэсаў сем'яў, якія маюць дзяцей дашкольнага ўзросту, захавання і развіцця сеткі дзіцячых дашкольных устаноў у рэспубліцы Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь **пастанаўляе:**

1. Забараніць на перыяд да стабілізацыі эканомікі рэспублікі ліквідацыю, рэарганізацыю, продаж, перадачу, абмен і здачу ў арэнду іншым прадпрыемствам і арганізацыям дашкольных устаноў незалежна ад іх ведамаснай падпарадкаванасці, скарачэнне аб'ёмаў аказваемых імі паслуг без дазволу адпаведнага мясцовага Савета народных дэпутатаў.

2. Прызнаць мэтазгодным стварэнне з 1 мая 1992 года пазабюджэтных фондаў мясцовых Саветаў народных дэпутатаў для фінансавання расходаў на ўтрыманне ведамасных дашкольных устаноў.

Мясцовым Саветам народных дэпутатаў для фарміравання даходнай часткі названых фондаў увесці мясцовыя мэтавыя зборы ў працэнтных адносінах да фонду аплаты працы з аднясеннем на сабекошт вытворчасці, работ, паслуг з усіх гаспадарчаразліковых прадпрыемстваў і арганізацый незалежна ад форм уласнасці і падпарадкаванасці, а таксама вызначыць перыядычнасць і тэрміны іх пералічэння.

Размер мэтавых збораў вызначаецца зыходзячы з патрэб у сродках на ўтрыманне і развіццё дашкольных устаноў.

3. Устанавіць, што сумы, якія падлягаюць пералічэнню ў пазабюджэтныя фонды, у выпадку іх несвоечасовага пералічэння плацельшчыкамі спаганяюцца фінансавымі органамі ў абавязковым парадку з налічэннем пені ў размеры 0,2 працэнта за кожны дзень пратэрміноўкі ад несвоечасова пералічанай сумы.

4. Устанавіць, што сумы затрат, якія нясуць прадпрыемствы і арганізацыі па ўтрыманню дзіцячых дашкольных устаноў, што знаходзяцца на іх балансе ці арэндуюцца імі ў іншых прадпрыемствах і арганізацыях, залічваюцца ў мэтавыя зборы, якія падлягаюць пералічэнню ў пазабюджэтныя фонды мясцовых Саветаў народных дэпутатаў.

У выпадку, калі расходы прадпрыемства, установы, арганізацыі, што выкарыстоўваюцца на ўтрыманне дзіцячых дашкольных устаноў, перавышаюць вызначаныя зборы, розніца кампенсуецца прадпрыемству мясцовым Саветам народных дэпутатаў з пазабюджэтнага фонду.

5. Устанавіць з 1 мая 1992 года плату за адно наведванне дзіцём дзіцячых ясляў, дзіцячага сада ці ясляў-сада (групы) незалежна ад іх ведамаснай падпарадкаванасці і месца работы (вучобы) бацькоў ці асоб, якія іх замяняюць, у размеры 70 працэнтаў грашовай нормы расходаў на харчаванне дзяцей у гэтых установах за дзень.

Старшыня Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. ШУШКЕВІЧ.

24 красавіка 1992 г. г. Мінск.

Абудзіць годнасць народа

Перад беларускім грамадствам зараз стаіць гістарычная задача пабудовы незалежнай дзяржавы з моцнай эканомікай, маральна і фізічна здаровым насельніцтвам. Для выканання гэтай задачы нам патрэбна кансалідуючая сістэма маральных каштоўнасцей, якая панавала б у грамадстве. Патрэбна таксама адпаведная ёй самасвядомасць асноўнай большасці нашага народа. Без такой сістэмы нам ніколі не ўдасца абудзіць нашы творчыя сілы для актыўнай стваральнай працы. Без яе мы можам не здолець нават захаваць сваю дзяржаву і грамадзянскі мір у ёй, выжыць як нацыя.

Зараз ідзе стыхійны, амаль інстынктыўны пошук новых каштоўнасцей, бо тая іх сістэма, якая існавала яшчэ 6—7 гадоў таму, аказалася разбуранай дашчэнту. Раней большасць насельніцтва ўсведамляла сябе «савецкімі людзьмі», а сістэма іх маральных нормаў грунтавалася, у асноўным, на камуністычнай ідэалогіі. Праўда, у апошнія дзесяцігоддзі гэта самасвядомасць пачала паступова «размывацца» з-за няспраўджаных спадзяванняў на лепшае жыццё і патоку інфармацыі з-за мяжы. Менавіта гэта, а не нейкія асабістыя якасці Брэжнева і яго акружэння было асноўнай прычынай «застою». Гарбачоў з самымі лепшымі намерамі абвясціў «галоснасць», і цяпер ужо паток уласнай аб'ектыўнай інфармацыі аб нашым рэальным стане канчаткова разбурыў, «змыў» тую грамадскую самасвядомасць, тую сістэму нормаў і каштоўнасцей, на якіх раней трымалася савецкае грамадства.

І з чым жа мы засталіся? Якая самасвядомасць можа кансалідаваць, прадухіліць ад крызісаў цяпер ужо незалежную Беларусь?

Камунізм як пануючая ідэалогія можа працяглы час панаваць толькі ў закрытым грамадстве, папярэдне знішчыўшы ўсе канкурыруючыя ідэалогіі і сістэмы маральных каштоўнасцей. Так у нас амаль была знішчана хрысціянская мараль, якая стагоддзямі забяспечвала існаванне грамадства і сацыяльны кантроль у ім. Былі знішчаны нават тыя маленькія парасткі дэмакратыі і яе каштоўнасцей, якія здолелі прарасці на вытаптанай расійскім царызмам глебе. Недастатковы і культурны ўзровень народа. Каб аднавіць, ладняць усё гэта, патрэбен вялікі час. Здолее ацалець ці хутка падняцца пасля такога пекла толькі ідэя, «запісаная» на ўзроўні геннай памяці і звязаная з родавымі пачуццямі, такімі, як любоў да бацькоў, да дзяцей, да зямлі, дзе нарадзіўся і вырас. Таму нездарма ў любой краіне, дзе пацярпеў крах камунізм, адразу пачынаецца рост нацыянальнай самасвядомасці.

Такі працэс, пакуль што марудна, ідзе і ў нас. Што ж рабіць у гэтай сітуацыі дзяржаве і грамадству? Спрабаваць стрымліваць гэты працэс, альбо стымуляваць і накіроўваць яго? Аргументы праціўнікаў росту нацыянальнай самасвядомасці і патрыятызму ў асноўным зводзяцца да наступнага. Па-першае, маўляў, гэта супярэчыць дэмакратыі. Але такое проціпастаўленне здаецца штучным. Амерыканцы, незалежна ад іх этнічнага паходжання, вялікія патрыёты сваёй дзяржавы і, адначасова, ледзь не самы дэмакратычны народ у свеце. Дэмакратыя і нацыянальная самасвядомасць зусім не супярэчлівыя рэчы. На наш погляд, прычына такога проціпастаўлення ў тым, што яго прапагандысты альбо адчуваюць настальгію па «Вялікай Расіі» (у іншай транскрыпцыі — СССР), якую «расцягнулі сепаратысты», альбо самі страцілі нацыянальнае пачуццё і ім ніякавата ва ўмовах нацыянальнага ўздыму.

Значна большай увагі заслугоўвае другі аргумент праціўнікаў росту нацыянальнай самасвядомасці, звязаны з магчымасцю міжнацыянальнай напружанасці ў грамадстве. Так, такая небяспека існуе. Але яе верагоднасць залежыць ад традыцый народа, яго псіхалогіі, ступені талерантнасці. Думаецца, што ніхто не здолее кінуць камень у беларусаў за іх недастатковую цярпімасць (талерантнасць) да людзей іншых нацыянальнасцей. Акрамя таго, многае залежыць і ад палітыкі дзяржавы. Калі яна спрабуе стрымліваць натуральны працэс нацыянальнага ўздыму, то гэта можа прывесці да яго скрыўлення і росту міжнацыянальных супярэчнасцей. Значную ролю адыгрываюць і паводзіны нацыянальных меншасцей, іх здольнасць зразумець аб'ектыўнасць працэсу нацыянальнага абуджэння і паставіцца да яго з павагай.

Дзяржава павінна стымуляваць і накіроўваць працэс росту нацыянальнай самасвядомасці і дзяржаўнага патрыятызму, бо іншага сродку для кансалідацыі грамадства, іншай масавай станоўчай самасвядомасці ў нас зараз проста не можа быць. Як жа дзяржава можа ўплываць на гэты працэс? Па-першае, шляхам папулярызацыі славутай беларускай гісторыі, найперш — ваеннай гісторыі. Менавіта гістарычная памяць, гонар за славутыя дзеі продкаў з'яўляюцца асновай нацыянальнай годнасці і самасвядомасці. Па-другое, павінна весціся прапаганда і ўхваленне такіх рысаў нацыянальнага беларускага характару, як талерантнасць, павага да людзей іншых нацыянальнасцяў і веравызнанняў. Па-трэцяе, неабходна адначасова з папулярызацыяй беларускай гісторыі прапагандаваць удзел прадстаўнікоў нацыянальных меншасцей у абароне Беларусі, іх уклад у пабудову беларускай дзяржавы. Трэба падкрэсліваць тую думку, што патрыётам Беларусі павінен быць кожны яе грамадзянін, незалежна ад яго нацыянальнасці.

Таму патрыятычнае выхаванне грамадства можа быць адным з накірункаў дзейнасці Антыкрызіснага камітэта, створанага ў рэспубліцы. Тым больш, што гэты камітэт аб'ядноўвае ў сваім саставе як прадстаўнікоў дзяржаўных органаў, якія могуць уплываць на адукацыю, культуру і сродкі масавай інфармацыі, так і прадстаўнікоў грамадскіх арганізацый, якія здольны выкарыстаць магчымасці такога ўплыву для правядзення патрыятычнага выхавання нашага народа.

Для фінансавання гэтай працы было б мэтазгодна ўтварыць фонд гісторыка - патрыятычнага выхавання, распараджальнікамі якога маглі б быць як дзяржаўныя, так і грамадскія арганізацыі. Дзейнасць такога фонду, калі ён будзе створаны, мэтазгодна было б засяродзіць на фінансаванні мастацкіх твораў (перш за ўсё — мастацкіх фільмаў) на тэмы найбольш славутых перыядаў беларускай гісторыі, падручнікаў па несфальсіфікаванай гісторыі Беларусі, ваенна - гістарычных музеяў, часопісаў і г. д.

У навейшай гісторыі Еўропы ёсць прыклады, калі краіны з разбуранай эканомікай, з прыніжанай нацыянальнай годнасцю за кароткі тэрмін выходзілі з крызісу. У такім становішчы апынулася Францыя пасля другой сусветнай вайны.

У краіне панавала інфляцыя, пакланенне перад усім амерыканскім, а ўрады мяняліся адзін за другім, усё большую вагу набывалі радыкальныя палітычныя сілы. І тады генерал дэ Голь пачаў ездзіць па краіне і звяртацца з такімі словамі да простага народа: «Вы — вялікі народ, вы — французы!» З яго здзекаваліся інтэлектуалы — ён кажа банальнасці! — а дэ Голь настойліва працягваў сваю працу. Ён сваімі словамі знайшоў шлях да сэрца хатняй гаспадыні і мястэчковага святара, да сэрца рабочага і фермера, салдата і інжынера — усе яны аб'ядналіся ў сваіх думках і жаданнях: «Мы — французскі народ, і мы не будзем залежаць ні ад кога!»

У кароткі тэрмін Францыя выйшла з крызісу і ўпэўнена заняла сваё месца сярод іншых вялікіх дзяржаў.

Мы знаходзімся ў цяжкім становішчы. Эканоміка развальваецца, расце карупцыя, грамадства дэзарыентавана. Усё бліжэй да нашых межаў пачынаюць палаць узброеныя канфлікты. У людзей апускаюцца рукі. Наш абавязак абудзіць годнасць свайго народа, яго энергію і творчыя сілы. Дзеля гэтага нам трэба сказаць яму, хто ён такі, які гістарычны шлях ён адолеў і што ён можа. Тым больш, што народу, які ў сярэднія вякі пабудаваў буйнейшую ў Еўропе дзяржаву, ёсць што сказаць пра яго здольнасці і магчымасці.

Мікалай СТАТКЕВІЧ, старшыня патрыятычнага руху «Беларускае згуртаванне вайскоўцаў».

РОЗГАЛАС

ЛІЧЫЦЬ ГРОШЫ

СТАНОВІЦЦА ЎСЁ ЦЯЖЭЙ

Пагоду на валютным рынку вызначаюць зараз некалькі асноўных фактараў: дэфіцыт наяўнасці, які ўсё яшчэ працягваецца, змякчаны камерцыйнымі банкамі для найбольш выгадных кліентаў; чаканне ўвядзення шматразовага купона, збліжэнне курсаў наяўнай і безнаяўнай валюты; змяншэнне патоку рублёў, пералічаных у рэспубліку.

Стан з наяўнасцю наўрад ці ў бліжэйшы час зменіцца. Для грашовага абарачэння патрабуецца ўсё больш і больш купюр, якія і злічыць праблема — як у крамах, так і ў банках. У Прыбалтыцы, напрыклад, ужо вядомы выпадкі, калі крамы наймаюць людзей спецыяльна для падліку грошай.

Відаць, нам давядзецца паўтарыць вопыт іншых, цяпер цывілізаваных краін, напрыклад, Бразіліі, дзе ў сямідзесятыя гады цэны на тавары і паслугі ўзраслі ў агульнай складанасці ў 10 тысяч разоў. А ў Аргенціне зусім яшчэ нядаўна заработную плату выдавалі на прадпрыемствах па два разы ў дзень, каб у перапынку работнікі маглі атаварыцца, бо да канца змены заработак абясцэньваўся.

Долар ЗША ў Літве купляецца за 120, прадаецца за 140 рублёў, у Эстоніі — адпаведна 114,69 і 122,61, Латвіі — 127 і 138; германская марка ў Літве за 71,90—83,90, у Эстоніі за 68,84—73,76, Латвіі — 75—82. У нас (мяняльныя канторы банка «Комплекс») долар—126 — 129, марка — 72—74.

На безнаяўным валютным рынку сёння дырыжыруе Масква: біржамі і апасрэдавана — вынікамі з'езда народных дэпутатаў. Перамога «Ягора і яго каманды» адбіваецца зніжэннем курсу долара ў адносінах да рубля з тэмпам 5 рублёў у дзень. Знамянальна, што чарговае зніжэнне курсу адбылося без валютных ін'екцый Цэнтральнага банка Расіі. У таргах, на працягу якіх было рэалізавана 8.850.000 долараў ЗША па цане 150,5 рубля за долар, прынялі ўдзел 26 банкаў.

Разам з тым у сувязі з адпусканнем цэн на энерганосьбіты чакаецца выраўноўванне крывой. Але, па ацэнках расійскіх экспертаў, ужо да сярэдзіны лета можна будзе набываць долар ЗША па 80 рублёў. Цана іх ва ўмовах адсутнасці крэдытных рэсурсаў і жорсткай палітыкі ЦБР будзе ўзрастаць. У планах кіраўніцтва банка — «прынізіць» долар да 25—30 рублёў.

Прадстаўнікі Міжнароднага валютнага фонду пакуль што ўстрымліваюцца ад дэталёвых рэкамендацый для краін былога СССР, але шмат вядома апрыоры: прыватызацыя, вызваленне банкаўскіх крэдытных ставак, спрыяльны палітычны клімат...

Сёння прадпрымальнікі маглі б падказаць тысячу і адзін спасаб вырашэння праблемы наяўнасці — варта толькі прыкласці мазгі і выбраць аптымальнае рашэнне. Хіба ж нельга, скажам, ураду выставіць на аўкцыён валютны лот з урадавай казны як за безнаяўныя грошы, так і за наяўныя, калі ў іх праблема? Праўда, давядзецца крыху зменшыць апетыты чыноўнікаў, якія камандзіруюцца за мяжу. Або выпусціць прывабныя для насельніцтва акцыі на дзяржаўныя аб'екты, якія чакаюць прыватызацыі? Не варта баяцца, што Беларусь надта танна скупяць іншаземцы з Закаўказзя, там і сваіх праблем хапае.

БелаПАН.

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

«БІ-БІ-СІ»

* Крымскі парламент адобрыў акт, які аб'яўляе незалежнасць Крыма ад Украіны. У галасаванні, якое адбылося ў Сімферопалі, 118 парламентарыяў прагаласавалі «за», 28 — «супраць». Дэкларацыя стане законам, калі будзе падтрымана ў час рэферэндуму. Дэпутаты прагаласавалі таксама за тое, каб звярнуцца да ўкраінскага прэзідэнта Леаніда Краўчука з прапановай пачаць перамовы па гэтаму пытанню.

Краўчук, аднак, нядаўна папярэдзіў, што ў Крыме можа пачацца кровапраліцце, калі рэферэндум паставіць пад пытанне суверэнітэт Украіны над Крымам.

* Расія збіраецца зрабіць рубель канверсуемым у адносінах да долара ўжо да жніўня месяца. Такім чынам яна выканае адну з галоўных умоў масіраванай эканамічнай дапамогі з боку Захаду. Урад Расіі, як паведаміў адзін з эканамічных саветнікаў, хоча дасягнуць абменнага курсу 80 рублёў за адзін долар. Цяпер жа афіцыйны абменны курс каля 130 долараў.

*** Дзяржаўны сакратар Расіі Генадзь Бурбуліс заявіў, што продаж Індыі ракетных рухавікоў адбудзецца, нягледзячы на папярэджанне з боку ЗША аб тым, што такая здзелка можа выклікаць гандлёвыя санкцыі. Бурбуліс абвінаваціў Злучаныя Штаты, што яны вядуць сябе як міжнародныя заканадаўцы. Індыя ж сцвярджае, што ёй патрэбна расійская дапамога для ажыццяўлення сваіх тэхнічных праграм, якія яна, на яе думку, вядзе ў мірных мэтах.**

* У Бангладэш па-ранейшаму паступаюць бежанцы з суседняй Бірмы. Штодзённа іх бывае па дзве тысячы чалавек. Бежанцы сцвярджаюць, што яны ўцякаюць ад праследаванняў і рэпрэсій бірманскай арміі.

*** Франкфурцкі аэрапорт — буйнейшы ў Германіі — паралізаваны ў выніку забастоўкі яго работнікаў. Паралізавана таксама дзейнасць гарадскога банка, пошты і службы ўборкі смецця. Яны патрабуюць ад урада павышэння заработнай платы.**

«ГОЛАС АМЕРЫКІ»

* Прэзідэнт Украіны Леанід Краўчук накіраваўся ў ЗША з афіцыйным візітам. Мэта візіту — усталяванне больш цесных адносін з Захадам. Краўчук, якога суправаджаюць міністр замежных спраў і эканамічны саветнік, сустрэўся з прэзідэнтам Бушам. Як адзначаюць дыпламаты, Украіна, якая ўсяляк падкрэслівае сваю незалежнасць ад Расіі, спадзяецца на амерыканскую эканамічную дапамогу, якая паспрыяе ёй ісці незалежным курсам. Краўчук спадзяецца супакоіць Захад і з нагоды перадачы Расіі сваёй ядзернай зброі для яе знішчэння. Краўчук адкрые таксама пасольства Украіны ў Злучаных Штатах Амерыкі.

*** Мэр Лос-Анджэлеса заявіў, што жыццё горада вяртаецца ў нармальнае становішча пасля таго, як у ім успыхнулі сутыкненні на глебе расавай дыскрымінацыі, у ходзе якіх загінула па меншай меры 55 чалавек.**

* Не менш як 40 чалавек загінула ў аўторак у выніку ракетнага абстрэлу Кабула сіламі непрымірымых, якія ўзначальвае Хекмац'яр.

*** Былы савецкі прэзідэнт Міхаіл Гарбачоў перасцярог ад растучага нацыяналізму ў Садружнасці Незалежных Дзяржаў. У час прыёму ў былога амерыканскага прэзідэнта Рональда Рэйгана ён сказаў, што на месца ідэалогіі часоў «халоднай вайны» стаў нацыяналізм, які можа выліцца ў нянавісць да ўсяго чужога. У час прыёму Гарбачоў быў узнагароджаны прэміяй Свабоды імя Рональда Рэйгана. Былы прэзідэнт СССР знаходзіцца ў Злучаных Штатах з 15-дзённым прыватным візітам.**

«НЯМЕЦКАЯ ХВАЛЯ»

* За апошнія два гады з былога Савецкага Саюза у Ізраіль прыбыло 350 тысяч чалавек. У параўнанні з насельніцтвам краіны — 4,5 мільёна — гэта значны прырост. Гэта ўжо трэцяя хваля эміграцыі — пасля першай еўрапейскай і другой — усходняй.

*** Аб'яўленая Сербіяй і Чарнагорыяй Федэратыўная Рэспубліка Югаславія адмовілася ад галоўнага камандавання федэральнай арміяй у Босніі і Герцагавіне. Гэта, аднак, не азначае поўнага вываду войск з рэспублік.**

* Прэзідэнт Таджыкістана Набіеў аб'явіў надзвычайнае становішча і ўвёў камендантскую гадзіну ў сталіцы рэспублікі — Душанбе. Урад у заяве па радыё перасцярог насельніцтва ад насілля, заклікаў людзей не выходзіць з дамоў. Вядуцца перастрэлкі паміж прыхільнікамі і праціўнікамі ўлады. У аўторак загінулі чатыры чалавекі.

*** Казахстан і Германія маюць намер умацаваць супрацоўніцтва ў галіне эканомікі і культуры. Аб гэтым дамовіліся федэральны міністр Геншэр і казахскі прэм'ер-міністр Цярэшчанка ў час сустрэчы ў Боне. Асаблівая ўвага будзе звернута на становішча 900 тысяч казахаў нямецкага паходжання.**

* Кіраўніцтва Югаслаўскай федэральнай арміі аддало загад выпусціць на волю старшыню Прэзідыума Босніі і Герцагавіны Ізетбегавіча, які каля сутак знаходзіўся пад арыштам у армейскай казарме непадалёку ад Сараева.

*** На сваёй радзіме — у Літве — правёў некалькі дзён міністр абароны Ізраіля Мошэ Арэнс. Тут ён нарадзіўся ў 1938 годзе, пражыў з бацькамі паўтара года. Потым сям'я Арэнсаў эмігрыравала на Блізкі Усход.**

● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ● РАДЫЁПЕРАХВАТ ●

Справа Лук'янава

Зняволены ў следчым ізалятары «Матроская цішыня» былы старшыня Вярхоўнага Савета СССР адказвае на пытанні «We/Мы»

Як паведамлялася ў друку, А. Лук'янаў ужо ў трэці раз пераведзены ў шпіталь у сувязі з пагаршэннем стану здароўя. Рэдакцыя «We/Мы» падрыхтавала шэраг пытанняў да А. Лук'янава і перадала іх дачцэ былога спікера саюзнага парламента. Наведаўшы бацьку, Алена Лук'янава паведаміла, што пасля двух тыдняў знаходжання ў шпіталі яго стан некалькі стабілізаваўся, пачалі функцыяніраваць рука і левае вока. Прачытаўшы пастаўленыя яму пытанні, А. Лук'янаў прадыктаваў дачцэ свае адказы на іх. Гэтыя адказы ў поўным аб'ёме былі перададзены ў рэдакцыю нашай газеты.

— Як вы расцэньваеце сваю ролю ў жнівеньскіх падзеях? Ці лічыце вы сябе вінаватым у чым-небудзь? Каб давялося пераажыць усё нанова, што вы хацелі б змяніць у сваіх паводзінах?

— Мне не хацелася б цяпер даваць агульную ацэнку жнівеньскіх падзей. Час у рэшце рэшт усё разважыць і расставіць па сваіх месцах. Ён рана ці позна прыадкрые заслону замоўчвання, і тады высветліцца, што першыя мерапрыемствы па ўвядзенню надзвычайнага становішча ў шэрагу месц пачалі рыхтавацца па ўказанню Прэзідэнта краіны яшчэ ў снежні 1990 года, затым па даручэнню Прэзідэнта Кабінет Міністраў СССР увёў іх у Маскве ў час сакавіцкіх дэманстрацый 1991 года. Гэтыя напрацоўкі паслужылі асновай тых прапаноў, якія былі прадстаўлены Прэзідэнту ў Фаросе 18 жніўня. Як вядома, Прэзідэнт СССР адхіліў гэтыя прапановы, аднак ГКЧП пайшоў на ўвядзенне надзвычайных мер, якія абмяжоўваліся галоўным чынам тэрыторыяй сталіцы.

Прэса тых жнівеньскіх дзён, ды і некаторыя з сённяшніх нашых выданняў спрабавалі паказаць мяне ў ролі «духоўнага бацькі і арганізатара змовы». Усё гэта прамыя выдумкі. Ні ідэолагам, ні ініцыятарам падзей, ні членам ГКЧП я не быў. Перапыніўшы водпуск, я вярнуўся ў Маскву пасля пачатку падзей, калі ў Крыме ўжо адбылася сустрэча з Прэзідэнтам СССР, а сувязь з ім адсутнічала.

Падзяляючы агульную трывогу за цяжкае становішча, у якім знаходзілася наша грамадства, мільёны савецкіх людзей, за лёс нашай саюзнай дзяржавы, я ў той жа час не лічыў і не лічу да гэтага часу, што ўвядзенне надзвычайнага становішча было неабходным. Мая заява адносна праекта Саюзнага дагавора цалкам адлюстроўвала пазіцыю Вярхоўнага Савета ССР і не ўтрымлівала нават намёку на нейкія надзвычайныя меры.

Пры ўсіх крытычных адносінах да самога сябе вінаватым у жнівеньскіх падзеях сябе не лічыў і не лічу.

— Як вы думаеце, чаму вас арыштавалі? Каму, на ваш погляд, вы маглі перашкаджаць?

— Для мяне мой арышт не быў нечаканасцю. Задоўга да жнівеньскага крызісу пэўныя сілы бачылі ў ва мне адну з перашкод для жаданага імі змянення пазіцый парламента адносна лёсу Савецкай Федэрацыі і шэрагу іншых пытанняў. Сам Прэзідэнт Саюза на сустрэчы ў рэдакцыі газеты «Известия» заявіў, што мой удзел у V З'ездзе народных дэпутатаў СССР мог бы сур'ёзна перашкодзіць таму, што там адбылося. Як вядома, тады ў абстаноўцы непрыкрытага нaціску з'езд, які з'яўляўся вузлавой структурай саюзнай дзяржавы, перастаў існаваць. Я заставаўся паслядоўным прыхільнікам адзінства Саюза суверэнных рэспублік, і таму, зразумела, усімі сіламі супраціўляўся б роспуску з'езда, паколькі гэта наносіла цяжкі ўдар па саюзнай уладзе, у тым ліку, дарэчы, і па ўладзе прэзідэнцкай.

У снежні пасля траістага пагаднення ў Белавежскай пушчы Прэзідэнт СССР заявіў, што трэба тэрмінова аднавіць саюзны з'езд, але было позна ўжо. Сваімі ж рукамі Прэзідэнт дапамагаў пакончыць з гэтым органам улады, які прадстаўляў усё насельніцтва краіны, і адстойваў рашэнне, прынятае на агульнасаюзным рэферэндуме. Так што мой арышт быў выкліканы, хутчэй, палітычнымі, а не юрыдычнымі прычынамі. Мая ізаляцыя дала магчымасць прасцей ліквідаваць З'езд народных дэпутатаў, а затым і Вярхоўны Савет СССР.

Няцяжка здагадацца, што і цяпер маё знаходжанне пад вартай больш звязана толькі з палітычнымі матывамі. Нават рэдкалегія газеты «Московские новости», якая ганарыцца сваёй непрадузятасцю, канстатавала нядаўна літаральна наступнае: «Калі выпусціць сёння Лук'янава, то гэта можа даць магутны імпульс апазіцыі». Бо, як відаць, дзяржава без якой-небудзь апазіцыі значна больш задавальняе гэту газету ды і многіх з тых, хто за ёю стаіць.

Вось чаму ў маёй апублікаванай заяве на імя Генеральнага пракурора Расійскай Федэрацыі прама гаворыцца, што ўзбуджаная супраць мяне крымінальная справа мае сваёй мэтай не што іншае, як расправу з палітычным апанентам, які выступае за захаванне Саюза ССР, яго прадстаўнічых органаў і савецкага канстытуцыйнага ладу ў цэлым.

— Як вы ацэньваеце дзеянні следства? Ці лічыце вы, што Пракуратура Расіі хоча высветліць ісціну? Або яна спрабуе падагнаць вынікі да загадзя выпрацаванай ёю схемы?

— Расійская пракуратура клянецца, што «следства працуе на ісціну». Скажу прама: пакуль што гэтага не адчуваецца. Значна праўдзівей было б сказаць: следства працуе на версію, зададзеную пэўнымі коламі, якія стараюцца апраўдаць свае дзеянні неабходнасцю барацьбы супраць «змоўшчыкаў» і «путчыстаў», пагрозы «неабальшавікоў», «чырвона - карычневай небяспекі» і да т. п.

Цяпер, чытаючы том за томам матэрыялы справы, і таму, што сам юрыст, не магу не заўважыць, як сутаргава следчая група стараецца загнаць факты ў пракрустава ложа вылучанай ёю версіі, як прадузята адбіраюцца паказанні сведак, як адкрыта парушаюцца нормы крымінальнага працэсу і правы падследчых, як з ходу без абгрунтавання адхіляецца большасць хадайніцтваў абароны. З'ява гэта не новая. Абвінаваўчы ўхіл увайшоў у жыццё нашых пракурорскіх работнікаў. І, відаць, нездарма частка аб'ектыўна настроеных следчых выведзена з саставу следчай групы.

— Ці мяняе сэнс вылучаных супраць вас абвінавачванняў факт спынення існавання СССР? Як вы адносіцеся да магчымасці вызвалення ў сувязі са змяненнем грамадска - палітычнага становішча?

— Так, са спыненнем існавання Саюза юрыдычная аснова справы аб «жнівеньскім путчы» становіцца яшчэ больш хісткай, калі не знікае зусім. Аб'ектам жа злачынства, што называецца «здрада Радзіме», па дакладнаму сэнсу і літары закона з'яўляецца нанясенне ўрону суверэнітэту, тэрытарыяльнай цэласнасці, дзяржаўнай бяспецы і абараназдольнасці СССР.

Цяпер жа, калі Савецкі Саюз распаўся, няма больш ні суверэнітэту, ні тэрытарыяльнай цэласнасці СССР, ні саюзных органаў, ні службовых асоб, на ўладу якіх можна было б рабіць замах. Няма і агульнасаюзных праваахоўных органаў, правамоцных разглядаць гэту справу, звязаную з падзеямі, якія адбываліся на тэрыторыі некалькіх цяпер ужо незалежных дзяржаў. Зыходным палажэннем крымінальнага права з'яўляецца, як вядома, прынцып, згодна з якім злачынства караецца па закону, што дзейнічае ў месцы ўчынення злачынства. Захоўваючы гэты прынцып па справе аб жнівеньскім крызісе, давялося б прымяняць заканадаўства ўсіх (ці прынамсі некалькіх) незалежных дзяржаў, якія толькі разам і з'яўляюцца агульным правапераемнікам Саюза.

— Чаму вы ўсе восем месяцаў следства «маўчыце», адмаўляецеся даваць паказанні следству? Апасаецеся, што сказанае вамі будзе звернута супраць вас?

— Так, я сапраўды «маўчу» ўсе гэтыя восем месяцаў. Хоць, калі верыць далёка не выпадкова распаўсюджваемым чуткам, пасля азнаямлення з паказаннямі былога Прэзідэнта краіны я раптам пачаў «гаварыць». Нічога падобнага няма на самай справе. Мая пазіцыя застаецца ранейшай. Яна грунтуецца на прынцыповых меркаваннях.

Па-першае, я не прызнаваў і не прызнаю сябе вінаватым. А таму мне няма ў чым апраўдвацца і даказваць сваю невінаватасць. Няхай спачатку паспрабуюць даказаць маю віну тыя, хто ўзбудзіў крымінальную справу і арыштаваў мяне. Яны ж, наколькі я ведаю, не могуць назваць ніводнага дакумента ГКЧП, на якім быў бы мой подпіс або хоць бы нейкая паметка. Не можа следства назваць і ні аднаго майго дзеяння, якім парушаліся б Канстытуцыя, Рэгламент Вярхоўнага Савета або іншы саюзны закон. Што ж датычыцца маіх перакананняў, а я іх не ўтойваю, то за перакананні не судзяць.

Па-другое, не хачу і не магу мець справу з людзьмі, якія не толькі неабгрунтавана арыштавалі мяне, але і, ігнаруючы прэзумпцыю невінаватасці, ужо ў ходзе першых следчых дзеянняў аб'явілі мяне «крымінальным злачынцам». Прачытаныя тамы справы паказваюць, што следчыя сабралі пра мяне ўсё, што толькі маглі, уключаючы характарыстыкі настаўнікаў сярэдняй школы, паказанні людзей, якія пасылалі мне навагоднія віншаванні, заключэнне філатэлістаў аб маёй калекцыі марак і да т. п. У той жа час яны старанна абыходзілі факты і дакументы, якія абвяргаюць выбраную імі версію.

Па-трэцяе, і тут вы маеце рацыю, «маўчу» я і таму, што ёсць небяспека выкарыстання маіх паказанняў на шкоду дзесяткам людзей, перш за ўсё дэпутатаў, якія кантактавалі са мной у жнівеньскія дні. Многія з іх далёка не адразу змаглі вызначыць свае пазіцыі, перш чым націснуць кнопку пайменнага галасавання. Зразумела, што за гэтым магло быць. Бо «паляванне на ведзьмаў», прапановы аб так званых «люстрацыях», праследаванне і замоўчванне пазіцый іншадумцаў зусім не [illegible] пазіцыі ў нашым грамадскім жыцці. Вось чаму я зрабіў усё, каб ні адзін з дэпутатаў ([illegible] потым ні галасаваў: за ці супраць мяне) не быў прыцягнуты да адказнасці або дыскрымінаваны за тое, што ён рабіў у дні жнівеньскага крызісу. Тут маё сумленне чыстае.

— Як вы можаце ахарактарызаваць сваё цяперашняе становішча?

— Становішча маё не з лёгкіх, таму што не прыходзіцца разлічваць на асаблівую непрадузятасць у гэтай справе. Але і пры гэтым я цвёрда заяўляў і заяўляю, што вінаватым лічыць сябе не магу. Гэту сваю пазіцыю я буду спакойна і паслядоўна адстойваць да канца. Такі спакой яўна не даспадобы следчым і іх кіраўнікам, якія ў сваіх шматлікіх інтэрв'ю нязменна заяўляюць, што былы Старшыня Вярхоўнага Савета СССР аказаўся, маўляў, псіхалагічна слабым, не стрымлівае сябе, ігнаруе прадстаўнікоў пракуратуры і г. д. Думаю, што не стрымліваюць сябе тут перш за ўсё самі ахоўнікі закона, а ў мяне вытрымкі і цярпення хопіць, як хапіла іх у ходзе самых гарачых дэбатаў у парламенце.

На чым заснавана гэта мая цвёрдая і спакойная пазіцыя? Яна заснавана не толькі на стараннай і самакрытычнай ацэнцы кожнага майго кроку на працягу трох жнівеньскіх сутак, але і на той падтрымцы, якую я адчуваю, знаходзячыся ў зняволенні. Такой падтрымкай для мяне з'яўляюцца вывады дэпутацкай камісіі Вярхоўнага Савета СССР, якая ўстанавіла, што «Лук'янаў падрыхтоўкай перавароту не кіраваў, даведаўся аб ім, калі знаходзіўся на адпачынку, для яго гэта было нечаканасцю, што пацвярджаецца дакументамі». Немалая падтрымка ёсць у заявах цэлага шэрагу народных дэпутатаў СССР, рэспублік, мясцовых Саветаў, многіх вучоных і практыкаў. Мне вядомы выступленні ў маю абарону замежных юрыстаў, у прыватнасці амерыканскіх, правазнаўцаў і публіцыстаў Францыі, Італіі, Англіі і іншых краін.

Але асабліва дарагія мне пажаданні вытрымкі і сілы духу, якія штодзённа ідуць у «Матроскую цішыню» з усіх канцоў нашай краіны ад рабочых і ваеннаслужачых, сялян і настаўнікаў, школьнікаў і пенсіянераў, сельскіх свяшчэннікаў і пісьменнікаў. Вельмі шкада, што ўмовы не даюць магчымасці мне адказаць кожнаму з аўтараў пісьмаў і тэлеграм. Як бы ні змяніўся мой лёс, гэту падтрымку забыць або пераацаніць немагчыма.

— Калі працэс па «справе ГКЧП» адбудзецца, якім, на ваш погляд, ён будзе? Ці лічыце вы яго зыход прадвызначаным?

— Вельмі хацелася б спадзявацца, што гэты працэс, калі ён сапраўды адбудзецца, будзе праведзены на высокім прафесіянальным узроўні і стане паказчыкам юрыдычнай аб'ектыўнасці, адкрытасці і галоснасці. Вядома, для гэтага патрэбна адпаведная абстаноўка, якая выключала б любы націск на суд, усялякую прадузятасць і нагнятанне грамадскай істэрыі. Мяркуючы па часе, які мінуў са жніўня, надзей на стварэнне такой абстаноўкі не так ужо многа. Таму мне думаецца, што і абвінавачваемыя, і іх абарона маюць права патрабаваць самага сумленнага захоўвання іх правоў і працэсуальных гарантый. А гэта азначае, што сённяшнія ўладныя структуры павінны будуць даказаць, што яны сапраўды імкнуцца да дэмакратыі і прававой дзяржавы.

— Ці аб'ектыўна, на вашу думку, прэса асвятляе жнівеньскія падзеі і ход расследавання «справы ГКЧП»?

— Тут у нашым «люстэрку грамадскай думкі» ёсць свае тэндэнцыі і свае праблемы. У першыя месяцы пасля жнівеньскіх дзён газеты і іншыя сродкі масавай інфармацыі, падтакваючы афіцыяльным галасам, заяўлялі, што гэта быў путч, ваенны пераварот, і амаль аднадушна патрабавалі «пакараць злачынцаў па ўсёй строгасці закона», падтрымлівалі думку пракуратуры, падзялялі яе ўпэўненасць у тым, што няма ніякіх сумненняў у неабходнасці пакарання.

Аднак паступова тон нашай прэсы пачаў мяняцца. Сталі чутны цвярозыя галасы аб тым, што ў характары жнівеньскіх падзей і справе іх удзельнікаў трэба разабрацца больш глыбока і ўзважана, не дапусціць неабгрунтаваных абвінавачванняў. Пакуль што такіх галасоў не вельмі многа, але яны ёсць. Гэта добры знак.

Вядомы словы Эрнеста Хемінгуэя: «Мы не вінаватыя. Нас прыгавораць». Не хацелася б, каб гэтыя словы сталі злавеснай явай на нашай зямлі, дзе яшчэ не залячыліся раны, нанесеныя беззаконнямі часоў сталіншчыны.

Справядлівасць патрабуе аб'ектыўнасці і сумленнасці. І калі мае адказы на вашы пытанні, якія я цяпер дыктую дачцэ, што наведала мяне з дазволу пракуратуры, будуць поўнасцю змешчаны ў вашай газеце, то гэта будзе яшчэ адным сведчаннем імкнення прэсы, журналістаў быць аб'ектыўнымі і справядлівымі.

Былыя сябры — М. С. Гарбачоў і А. І. Лук'янаў.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

Мы ўжо амаль прывыклі, што гуманітарная дапамога ідзе з замежных краін. Але, аказваецца, і ў нас ёсць багатыя і шчодрыя людзі. Нядаўна праўленне маскоўскага Аўтабанка разам з прадпрыемствам «Квалітэт» купіла за 511 тысяч рублёў спецаўтамабіль «РАФ» хуткай дапамогі і падарыла яго нашай рэспубліканскай станцыі пералівання крыві.

НА ЗДЫМКУ: у час перадачы аўтамабіля галоўнаму ўрачу В. С. БАНДАРЭНКУ.

Фота Мікалая АМЕЛЬЧАНКІ.

ЗНОЎ У АГНІ

Чарнобыльскую АЭС зноў ахінула полымя. На гэты раз вакол станцыі, пакуль што на адлегласці 5—6 кіламетраў, гараць палі і лясы. Амаль дашчэнту згарэлі ўжо тры бязлюдныя вёскі ў 10-кіламетровай зоне. Паводле прыблізных звестак, агонь прайшоўся ўжо па 2 тысячах гектараў беларускай тэрыторыі зоны і амаль па 3 тысячах украінскай. Не трэба тлумачыць, што пажар у чарнобыльскай зоне тоіць у сабе страшную небяспеку — разам з дымам і полымем у паветра ўзнімаюцца мільярды радыенуклідаў і разносяцца на чыстыя тэрыторыі.

Прымаемыя аператыўнай групай па ліквідацыі пажару меры дагэтуль вынікаў не прыносяць.

М. ЛЯБАХ.

г. Чарнобыль.

У МЭТАХ ПАДТРЫМКІ ПРАЦАЗДОЛЬНАСЦІ ЦЯПЛІЦЫ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

ваецца, больш за ўсё непакоіць абаронцаў — канкурэнцыя. А сумы так званай фінансавай дапамогі, на якія яны замахваліся і працягваюць замахвацца, вылічваюцца сотнямі мільёнаў рублёў. Не жартачкі!

Просіць і навукова-даследчы інстытут ЭВМ. У тым ліку і на «правядзенне і фінансаванне распрацовак, пачатых па дагаворах з МА» (г. зн. з міністэрствам абароны. Вось дык канверсія!)

На гэтым фоне проста кранае прашэнне з рэчыцкага доследнага завода «Рытм»: «У мэтах падтрымкі працаздольнасці завода, цяпліцы, дапаможнай гаспадаркі, вучылішча і іншых аб'ектаў сацкультбыту прашу Вас аказаць дапамогу ў выдзяленні нашаму заводу 800 тысяч рублёў з рэспубліканскага бюджэту».

«Дапамажыце адбіцца!» — у роспачы кінуў адзін з работнікаў Мінфіна.

Наўрад ці адаб'юцца. Да той пары, пакуль банкруты не будуць аб'яўлены банкрутамі, пакуль бюджэт будзе даваць усім, хто настойліва закідвае прашэннямі, патражаючы пры гэтым, што на плошчы выйдуць людзі. Пакуль будзе панаваць сацыялістычна-нічыйная ўласнасць. Пакуль не запрацуюць сапраўдны рынак, строга рыначныя прынцыпы: зрабіў — прадаў — купіў усё неабходнае для сябе (для далейшай вытворчасці, для асабістых патрэб. Калі ўзяў у банку — абавязкова аддаў. З працэнтамі). Не прадаў — ідзі па свеце з торбай. Без усякіх фінансавых падпітак з боку бюджэту.

Дарэчы, з якога бюджэту? Гэтыя ж падпіткі, яшчэ раз возьмем на заметку, ідуць (няхай праз бюджэт) за кошт тых, хто ўмее зарабляць. Скажам, за кошт «ватовак» — нашых дабітых цагельных заводаў, якія не дацягнулі наяўным патэнцыялам (менавіта такое слова даводзіцца нярэдка чуць ад некаторых адказных асоб: маўляў, «там» — патэнцыял, мы не можам яго разбураць) да стэрыльных белых халатаў, не навучыліся стукацца ў бюджэтна-чыноўныя дзверы. Вось цікава — не нясуць прашэнні. А яшчэ тыя самыя, пакрытыя ўсемагчымымі праклёнамі каапeратары— таксама не нясуць. У іх, напэўна, і думкі такой не магло з'явіцца, што можна так вось проста папрасіць: дайце мільён..

А няхай бы гэтыя падпіткі пайшлі менавіта на спажывецкі рынак. Хоць, зрэшты, і тут павінны працаваць рыначныя адносіны. Але ж працаваць паўсюдна! Між іншым, не будзем ганіць рынак (як метад, як спосаб вядзення гаспадаркі). Мы яго такім зрабілі. Загналі ў гэты рынак грамадзян, але забыліся пра вытворцаў прадукцыі. А іх і трэба было адправіць найперш!

Аднак вось якая размова атрымалася пра нашы наяўныя магчымасці і цэны. І тым не менш — і пра магчымасці, і пра цэны; і пра эфектыўнасць нашай агульнай працы, гаспадарання ўвогуле, што і знаходзіць у першую чаргу сваё адлюстраванне менавіта ў цэнах.

Дарэчы, што мы там, у пачатку, гаварылі пра «капеечныя» цэны і ўніклівасць цэнавых чыноўнікаў?..

Няйначай, дажываюць капейкі свае дні, аб чым можна меркаваць, напрыклад, па наватарскаму кроку аўтатранспартнікаў. Раней, скажам, з Мінска ў Бараўляны (некалькі кіламетраў) можна было сапраўды заехаць за капейкі, а цяпер што ні прыпынак, то рубель. Пяць рублёў—і ў Бараўлянах (праўда, нямала хто ідзе пешшу)... Якія ж індэкс і суадносіны даходаў і расходаў выведуць нашы статыстычна-фінансавыя службы ў чарговы раз?

Іван БАРАНОЎСКІ,
аглядальнік «Звязды».

АПТЭЧКА

НЕАДКЛАДНАЯ ДАЎРАЧЭБНАЯ ДАПАМОГА

Мікратраўмы

Гэта нязначныя паверхневыя пашкоджанні мяккіх тканак чалавека (у асноўным тканак кісці), якія непасрэдна не выклікаюць страты яе функцыі і працаздольнасці. Мікратраўмы бываюць адкрытымі і закрытымі. Пераважная большасць бывае адкрытых — на іх прыпадае 70—90 працэнтаў усіх пашкоджанняў. Гэта — раны, драпіны, стрэмкі, абмежаваныя па плошчы паверхневыя апёкі і інш.

Да закрытых пашкоджанняў адносяцца падногцевыя гематомы, невялікія ўдары, сцісканні. Да іх жа адносім хранічныя пашкоджанні — мазалі, завусеніцы, трэшчыны скуры.

Мікратраўмы часта ўзнікаюць пры пашкоджанні скуры цвіком, шылам, іголкай, дротам, шчоткай і іншымі інструментамі і прадметамі.

ПРЫЧЫНЫ МІКРАТРАЎМАЎ — грэбаванне правіламі тэхнікі бяспекі: выкананне ручной работы без пальчатак, адсутнасць неабходных навыкаў (асабліва работа на станках і дрэваапрацоўчых механізмах), у дачных умовах. Дрэнная якасць інвентару, недастатковае асвятленне рабочага месца.

Дробныя трэшчыны, апёкі скуры рук звычайна ўзнікаюць пасля ўздзеяння на іх розных агрэсіўных хімічных рэчываў: гаруча-змазачных матэрыялаў, кіслаты, шчолачы, растваральнікаў фарбы. У выніку гэтага нярэдка развіваюцца цяжкія гнойныя захворванні.

Сярод адкрытых пашкоджанняў найбольш небяспечныя колатыя раны. Яны глыбокія і малапрыкметныя. Пры гэтым узнікаюць вельмі спрыяльныя ўмовы для развіцця ў глыбіні ранкі гнойных запаленняў.

АКАЗАННЕ ДАПАМОГІ. Першая неадкладная медыцынская дапамага часта вызначае зыход мікратраўмаў. Час аказання гэтай дапамогі непасрэдна ўплывае на частату ўскладненняў. Так, калі дапамога аказана праз гадзіну, ускладненні развіваюцца ў 1,3 працэнта, калі праз 12 гадзін — у 13 працэнтаў, а калі праз трое сутак — у 50 працэнтаў.

Каб папярэдзіць развіццё гнойных ускладненняў, неабходна вельмі старанна і метадычна апрацаваць раны. Перш за ўсё трэба абрэзаць і пачысціць пазногці, зняць з пальцаў заручальны і дэкаратыўны пярсцёнкі, пакуль не развіўся ацёк мяккіх тканак. Затым трэба памыць рукі шчоткай і мылам у праточнай або кіпячонай вадзе.

Чыстыя рукі трэба выцерці стэрыльнай сурвэткай або чыстым ручніком дасуха, затым працерці іх 0,25—0,5-працэнтным растворам нашатыру і апрацаваць 2-працэнтным ёдным растворам.

Каб закрыць апрацаваную мяккую рану або драпіну, на яе неабходна нанесці кроплю клею БФ-6 або № 88 (у іх можна дабавіць парашок эрытраміцыну, сінтаміцыну або іншага антыбіётыку). Праз 1—2 хвіліны над ранкай утворыцца ахоўная плёнка. Яна добра трымаецца 3—4 дні і не змываецца вадой, не перашкаджае выконваць звычайную работу і садзейнічае зажыўленню.

Калі пасля апрацоўкі з'яўляецца пульсуючы боль у ране і вакол яе, павялічваецца ацёчнасць і чырванее скура (першыя прыкметы запалення), трэба звярнуцца да хірурга.

Уладзімір ГОЛІКАЎ,
дацэнт.

г. Мінск.

НАМ ЗАСТАЛАСЯ СПАДЧЫНА

РУЧНІКІ-ЗАСЦЯРОГІ АД ГОРА БАРОНЯЦЬ, А МАТЧЫНА ПЕСНЯ—АД СКРУХІ

Парадуем тых, каму баліць душа за беларускасць: робяцца канкрэтныя захады, каб уратаваць помнікі нацыянальнай культуры ў «чарнобыльскіх» раёнах. У акадэмічным Інстытуце мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору на выніках шматлікіх экспедыцый створаны унікальны фонд, які ўжо сёлета паслужыць асновай музея «Быт і мастацтва чарнобыльскай зоны». Гэта—унікум. Такога фонду няма ні ў Расіі, ні на Украіне.

Доктар мастацтвазнаўства Віктар ШМАТАЎ ухваліў цікавасць журналістаў «Звязды» да гэтага факта:

1.

— Багата напісана пра Чарнобыль. Галоўным чынам пра ўрон эканоміцы і экалогіі. А пра ўрон, нанесены культуры, гаворым не вельмі часта. [illegible]

[illegible] тычнай шарэнгаю ўздоўж сцяны выстраіліся высокія, амаль у чалавечы рост, адмытыя мазыркі — бочкі для зерня. Некалькі ступ, не падобных адна на другую, цешаць вока сваёй, прабачце, манументальнасцю. Шырокія кросны, часальныя грэбні надзвычай тонкай работы. Ярмо з арнаментам, у малюнку якога ёсць нешта ад часоў паганскіх. Косы, адмыслова прывязаныя да касільна лазовай прывязкай. Дзіцячыя калыскі з точанымі філёнгамі. Круглыя біклагі — равесніцы Грунвальда і наскі (відаць, ад слова «насіць») для вады, зялёны андарак... Сведкі нашага з вамі далёкага дзяцінства, дзяцінства нашай цывілізацыі.

Паўднёвае Палессе — сапраўдны запаведнік беларускай сялянскай культуры. Высокамастацкія рэчы захаваліся дзякуючы яшчэ нядаўняй адноснай ізаляванасці многіх яго тэрыторый ад навакольнага свету. Каб здабыць іх, трэба было і мужнасць мець. Шукалі ў пакінутых, маўклівых вёсках, дзе быльнёг парос вышэй хат і дзе дазіметры звыкла «зашкальвае». Калыбань, Пучын, Вязок... Тое, што выбралі, неслі на бераг рэчкі і добра-такі адмывалі. Гэта была тая хаця б мінімальная дэзактывацыя, якую яны маглі правесці ў палявых умовах. І ўжо пазней, у гарадах, рабілася яшчэ адна, сапраўдная. Так што сёння з гэтымі рэчамі можна знаёміцца смела, яны не «свецяцца».

У тую «разведку» Віктар Фёдаравіч браў з сабой М. Мельнікава, Ю. Піскуна, А. Хадыку. З аднаго толькі Брагінскага раёна прывезлі 300 экспанатаў. Амаль гэтулькі ж здабылі на Магілёўшчыне. А. Яршавіч, В. Фадзеева, М. Вінікава: узоры адзення і тканіны, вышыўкі.

— На фоне карціны страшэннага зруйнавання мы ўбачылі самабытную, яркую народную культуру. Гістарычная і мастацкая вартасць усіх гэтых твораў (менавіта твораў) бясспрэчная, — падкрэслівае наш субяседнік. [illegible] А мы пачалі падрыхтоўку да новай экспедыцыі ў «зону».

2.

— Асобным раздзелам у новай экспазіцыі будуць прадстаўлены, трэба думаць, творы вуснай народнай творчасці, сабраныя інстытуцкімі фалькларыстамі ў «франтавых» экспедыцыях [illegible] будуць паўтарацца зноў і зноў для кожнай новай групы, а будуць кожны раз свежымі, арыгінальнымі. Багатая фанатэка інстытута дазваляе гэта ўжо сёння.

— Больш за дзесяць гадоў мы вывучаем фальклор беларуска-ўкраінскага і беларуска-рускага ўзмежжа. І чарнобыльскія экспедыцыі сталі лагічным працягам гэтай работы,— тлумачыць загадчык аддзела славістыкі доктар навук Канстанцін Кабашнікаў. — Каб не рабіць з нас герояў, скажу адразу, што нашы даследчыкі працуюць не ў зоне жорсткага кантролю, там людзей няма, а ў «чыстых» вёсках, многія з якіх таксама хутка павінны быць пераселены. [illegible]

— На Гомельшчыне асабліва багата прадстаўлены веснавая паэзія, карагоды, — працягвае Канстанцін Паўлавіч.— Спецыфіка каляндарнага фальклору, відаць, звязана з культурай плямён, якія некалі тут сяліліся. Лічу, наследавана яшчэ ад радзімічаў. Але гэтую гіпотэзу трэба правяраць. Вас цікавяць прыклады? Ну вось, веснавы карагод «Пахаванне стралы» — яго можна ўбачыць толькі тут, перш за ўсё ў Веткаўскім раёне. А ў Чачэрскім і зімой карагоды вадзілі, нам іх паказалі. Таксама з'ява даволі рэдкая. Там жа — цэлы гурт казачнікаў. Як Веткаўскі раён славіцца сваім архітэктурным дэкорам — такога дэкору, кажуць знаўцы, няма больш нідзе — так Чачэрскі казачнікамі. Я яшчэ памятаю славутага Пятра Восіпавіча Гулевіча. Пасля мы запісвалі казкі ад яго сыноў і сваякоў. І на Лоеўшчыне багата казак, замоў.

Мы пацікавіліся ў Кабашнікава, у вучонага сакратара інстытута Івана Крука, ці сустракаўся ім чыста «чарнобыльскі» фальклор. Яны неяк сумеліся і не вельмі ахвотна адказалі: сустракаецца іншым разам. На трагедыю веку адрэагавалі найбольш мабільныя жанры — частушкі, прыказкі, прыпеўкі. Але ўсё гэта «чорны гумар», праз які праступаюць горыч і асуджэнне. І абодва лічаць акрэсленую тэму даволі далікатнай. Калі гэта ў сэнсе «не сып мне соль на рану», то можна і пагадзіцца.

3.

І яшчэ адна навіна з ліку першарадных: лепшыя ўзоры фальклору абпаленай Чарнобылем зямлі мяркуецца выдаць асобным томам у цыкле «Беларуская народная творчасць». Цяжка прыдумаць больш надзейны спосаб захаваць спадчыну. Работа над томам ужо пачалася.

Дарэчы, каб не склалася памылковае ўражанне (бо вышэй усё пра Палессе), зазначым, што даследчыкі задаволены і вынікамі паездак на Магілёўшчыну. Галіна Пятроўская лічыць: там свой дыялект, свае жанры. Вясельны фальклор — вельмі самабытны. Самі вяселлі на Магілёўшчыне неяк па-іншаму абстаўляюцца, вось і песні не падобныя. Шмат радзінных (хрэсьбінных) песень, якіх, між іншым, зусім няма ў блізкай Расіі і на Украіне.

З Аленай Хрушчовай яны вазілі ўжо ў гэтым годзе студэнтаў Мінскага педінстытута ў Шклоўскі раён. Абследавалі 20 вёсак. Разам і расказваюць пра тую студзеньскую вандроўку. Алена Мікалаеўна ахвотна пералічвае запісанае: калядныя, хрэсьбінныя, жніўныя песні, сямейныя, сіроцкія, любоўныя. Замовы, гаданні, прыкметы. І некалькі казак.

Іх па-добраму ўразілі адносіны мясцовых жыхароў да «сталічнага дэсанта». Пасялілі [illegible] тоўнае «бабка ўпілася, пад лаўкаю звілася».

Пісалі ўслед і разумелі, што маюць справу з россыпамі народнай мудрасці, і цана гэтым россыпам высокая...

— Не вельмі хочацца выступаць у ролі беднага сваяка, але сітуацыя вымушае, — сказаў нам на развітанне прафесар Кабашнікаў. — Сёння вельмі дрэнна ідуць справы з фінансаваннем летніх экспедыцый. Калі інстытуту не дапамогуць з грашыма, паездкі сарвуцца.

У інстытуце мы былі якраз у дзень традыцыйнага авансу. Аванс супрацоўнікі не атрымалі. І трывога Канстанціна Паўлавіча за лёс летніх экспедыцый уяўляецца апраўданай. Засяроджваем на гэтым увагу тых, хто адказвае за фінансаванне рэспубліканскай Чарнобыльскай праграмы. Дзяржаўная тэма «Помнікі матэрыяльнай і духоўнай культуры раёнаў радыяцыйнага забруджвання Беларусі», якую распрацоўвае інстытут, яе арганічная частка.

Уладзімір ХІЛЬКЕВІЧ.
Яўген ПЯСЕЦКІ (фота).

НА ЗДЫМКАХ: доктар мастацтвазнаўства **В. Ф. ШМАТАЎ** (на здымку трэці справа) паказвае замежным навукоўцам экспанаты з чарнобыльскай зоны; навуковы супрацоўнік **Т. Ф. ЛЯЎКОВА** аглядае старажытныя прадметы хатняга побыту; гэтай драўлянай ёмістасцю карысталіся ў полі касцы; грэбень для лёну — узор ювелірнай работы народных майстроў.

ВАШ САД І АГАРОД

Матэрыялы выпуску падрыхтаваў да друку Мікалай ЧАХОЎСКІ (тэл. 32-41-92).

Чаранкі для абкаранення

Многія набылі чорныя парэчкі выдатных сартоў і хацелі б іх размножыць. Праблем няма, бо гэта расліна вельмі жывучая і добра паддаецца размнажэнню.

Памятайце: перш чым саджаць расліну, рэкамендуецца абрэзаць яе на дзве моцныя пупышкі. Зрэзаныя «дроцікі» (ці нават адзін чаранок) можна абкараніць. Заўважым, для такіх мэт падыдуць і іншыя аднагадовыя атожылкі.

Пастаўце іх у звычайную ваду. Трымайце не на яркім сонцы. Праз два-тры тыдні зялёныя лісточкі павялічацца, а знізу чаранка, які знаходзіцца ў вадзе, з'явяцца белыя «кропелькі» — будучыя карані. Цяпер у ваду, якую мяняем штотыднёва (каб не ўтваралася цвіль!), дадаём настой попелу з невялікай колькасцю мачавіны.

Калі карані дасягнуць аднаго-пяці сантыметраў у даўжыню, расліну садзім у цянёчку ў садзе. Зямля рыхлая, добра «запраўленая» ўгнаеннямі, вельмі шчодра палітая. Расліну можна дадаткова прыкрыць ад сонца цьмянай плёнкай.

У далейшым сістэматычна паліваць (спачатку штодзённа, пасля — радзей), зняць кветачкі, калі яны з'явяцца. Восенню ў вас будуць свае расліны з дастаткова развітой каранёвай сістэмай і выспеўшымі пупышкамі.

Аналагічна можна абкараніць абляпіху. Толькі чаранкі браць летам і тыя, што пачалі ўтвараць пупышкі. Знізу лісце знімаем, зверху пакідаем толькі некалькі. Патрымаем у растворы—стымулятары росту. І высадзім у маленькі парнічок у вельмі вільготную глебу. Пад плёнкай ствараецца парнасць, якая «дазваляе» расліне развівацца.

Ружы абкараняюцца пад шклянымі слоікамі. Там вельмі прыдатны «клімат», і новы кусцік хутка дае карэньчыкі і лісточкі.

Рамантуем... плёнку

У перыяд усеагульнага падаражання цэны на плёнку таксама даволі адчувальна павялічыліся. Набыць яе — страціць важкую частку пенсіі ці заробку.

Між тым многа карыснага можна зрабіць са старога пакрыцця. Плёнку агледзім, памыем, высушым. Дзіркі і падоўжныя разрывы лёгка залатаць з дапамогай праса, паяльніка ці проста зашыць. Праўда, у апошнім выпадку трываласць горшая.

Робім так: пад дзірку кладзём даволі тоўстую габляваную дошку, накрытую паперай (можна газетай). Зверху дзірку закрываем кавалкам цэлафану і зноў кладзём паперу. Прас ставім у становішча «лён», уключаем, награваем (калі пырснуць вадой — ён шыпіць). Такім прасам правядзём (паволі!) над дзіркай. Гарачыня склеіць два кавалкі поліэтылену. Нам застанецца толькі моцна змачыць паперу, каб яна лёгка адстала ад плёнкі.

Запомнім, што «вылечанае» пакрыццё не валодае ранейшай трываласцю, таму мацаваць яго трэба асабліва старанна.

Расада, якую набываем у прыватніка

Цяпер многія гадуюць расаду на сваіх падаконніках. У горадзе і вёсцы. У многіх поспехі проста выдатныя, а нехта дапусціў промах. А добрая палавіна дачнікаў лічыць за лепшае набыць усё на базары, дзе з надыходам мая шмат усялякай расліннасці.

Набылі, скажам, расаду памідораў — і тут жа высадзілі яе на сваім участку. Расліны хварэюць, мяняюць афарбоўку, здараецца, нават гінуць. Як правіла, адстаюць у сваім развіцці і таму даюць аддачу позна. Такі ж лёс у перца, капусты, крыху лепш адчуваюць сябе астры.

Справа пойдзе на лад, калі мы здзейснім некалькі зусім простых аперацый. Справа ў тым, што пры выбарцы расады з парнікоў і цяпліц абрываецца шмат карэньчыкаў. Вонкавая зялёная маса пераўзыходзіць падземную каранёвую ў некальні разоў! І калі высадзіць такое каліва на пастаяннае месца, лісты будуць патрабаваць шмат вільгаці. А карані даставіць яе не змогуць. У выніку расліны пачынаюць вянуць, страчваюць тэмпы росту, часта ўвогуле гінуць.

Расаду не трэба садзіць на сонцы. Часова прыладзьце яе недзе ў цёплым зацененым месцы. Лепш кожнае каліва змясціць у нейкую скрыначку, адзяліўшы адно ад аднаго плёнкай, прысыпаць рыхлай зямлёй, абціснуць, добра паліць. Праз тыдзень, калі госці ачуняюць, іх можна падкарміць (дозы і састаў змешчаны ў выпуску «Ваш сад і агарод» за 29 красавіка). Абавязкова апрацаваць бардоскай сумессю супраць грыбковых хвароб. І тады ўжо паступова прывучаць да прамых сонечных промняў.

Калі такое не выпадае зрабіць, абрэжце ніжнія лісты, пакіньце не больш двух. Садзіце, заглыбляючы ў зямлю нават сцяблінку. Будзьце ўважлівымі, бо памідоры вельмі ломкія.

Тое ж самае трэба рабіць і з капустай — цвятной, ранняй і позняй. Вядома, страты будуць. Але невялікія: адно-два калівы на дзесятак.

Міні-ангары над суніцамі

Кожны марыць мець на сваім стале смачную сакавітую ягаду як раней. Ды вось бяда: расліна, якая кранулася ў рост, раптам спыніла яго, бо нечаканае працяглае пахаладанне ўнесла карэктывы ва ўсе жыццёвыя працэсы. Падобнае здараецца заўжды. У вясны нораў капрызны: то сонца і цяпло, то снег і замаразкі (магчыма, толькі начныя), то халодны дождж.

Але выйсце ўсё ж ёсць. Трэба змайстраваць з плёнкі своеасаблівыя міні-ангары. І неабавязкова з новай. Можна выкарыстаць матэрыял, які ўжо быў ва ўжыванні. Нават з дзіркамі.

Робяць так: над радком суніц ставяць дугі з дроту ці тонкай ляшчыны. Іх вышыня — да 60 см. Звязваюць зверху і з бакоў стужкамі ці мяккім дроцікам. Можна нават прыладзіць жэрдачкі. Гэта для таго, каб плёнка не правісала. Безумоўна, кусты павінны быць падкормлены і ачышчаны ад смецця.

У такіх «тунелях» глеба лепш праграваецца, там быццам лазня з парылкай. Расліна гэта любіць, таму развівае моцную каранёвую сістэму і выдатнае лісце. Натуральна, больш выкідвае кветканосаў. Вось толькі калі зацвітае, то з паўднёвага ці іншага «цёплага» боку плёнку трэба падняць — хай пчолы, осы і чмялі залятаюць паспытаць салодкага нектару. Яны і даапыляць расліну.

Ураджай у такіх парнічках павялічваецца амаль удвая і выспявае ці не на тры тыдні раней. Як толькі ўсталяваліся цёплыя сонечныя дні, а ягады пачалі налівацца і выспяваць, укрыццё трэба зняць.

Вядома, у сухое надвор'е выхаванцаў паліваць. Норма паліву — вядро на пагонны метр некалькімі дозамі.

З ПОШТЫ

Як садзяць бульбу?

У нас клубні бульбы кладуць на самае дно баразны. А я недзе чытала, што бульба «адчувае» сябе там кепска.

А. КОЎЗЕЛЬ.
Пухавіцкі раён.

Наш чытач мае рацыю. Клубні, пакладзеныя на дно баразны (ці глыбока пад рыдлёўку) развіваюцца дрэнна. Там холадна, карані «прабіваюць» слой зляжалай, «цяжкай» зямлі.

Паглядзіце, як навучыліся высаджваць гэту культуру ў перадавых гаспадарках. Глеба там будзе запраўлена, прадыскавана, калі трэба, яшчэ раз пераарана. Зямля — нібы пух. Саджалкі кладуць клубні не на самае «дно», а ў сярэдзіну «мяккай пасцелі». Баразны хутка прагравюцца, а зямля дае ўсё неабходнае для сілкавання расліны. Карані бесперашкодна ідуць у ніжэйшыя «гарызонты». Расліна атрымліваецца моцнай, прагнай да жыцця. Летам і восенню яе абароняць ад розных хвароб, калі трэба — падкормяць. Адсюль і ўраджаі за 300 (і нават вышэй) цэнтнераў з гектара.

Якія ўгнаенні ўносяцца ў пачатковы перыяд? Найбольш «важкія» — перапрэлы гной ці кампост, суперфасфат, калій і мікраэлементы. Празмерная колькасць гною (асабліва свежага) непажадана. Тут якраз той выпадак, калі масла псуе кашу. Лепш даць меней, але збалансавана. Вядро перагною на квадратны метр — тое, што трэба. Дозы мінеральных угнаенняў прыводзяцца на этыкетках.

Амарант

Апошнім часам шмат гавораць пра амарант...

М. КІСЯЛЁВА.
г. Мінск.

У энцыклапедычных даведніках пра гэту расліну паведамленняў нягуста. Пра яе лекавыя ўласцівасці, асабліва ў вывядзенні з арганізма чалавека радыенуклідаў. Звесткі былі змешчаны ў часопісе «Здоровье».

Амарант (яшчэ шырыца) — аднагадовая расліна з дробнымі кветкамі. Налічваецца амаль 55 відаў.

Расце амарант даволі хутка, дасягаючы росту дарослага чалавека. Суровыя кліматычныя ўмовы пераносіць цяжка. Часта гіне.

Насенне нечым падобнае на сельдэрэйнае — такое ж дробнае і амаль аднолькавае па колеру. Высяваць у цёплае надвор'е і ў прагрэтую глебу.

Боб-вартаўнік

Апошнім часам боб набыў вялікі попыт у агароднікаў. Хто не памятае страву з гэтай культуры, якая па некалькі гадзін тушылася ў сялянскай печы?

Але, аказваецца, бабы набылі і «другую прафесію» — вартаўніка агарода. Яны ахоўваюць ураджай ад кратоў, розных мышавідных шкоднікаў, «запрашаюць» да сябе пчол, восаў і чмялёў. Ёсць пацвярджэнне і таму, што каларадскі жук адварочваецца ад бульбы, калі там «прапісана» гэта культура. Таму ў час пасадкі бульбы ўваткніце ў розных месцах будучай баразны бабы. Яны вам, упэўнены, адплацяць высокай меркай.

Найбольш дасціпныя высяюць гэту культуру на расаду і ўжо расадай (глядзіце здымак) прыладкоўваюць на дзялянцы. Бульба (ці іншая культура) яшчэ і не ўзышла, а вартаўнік на месцы!

ТЭЛЕБАЧАННЕ

7 мая

Беларускае тэлебачанне

9.15. «Заўтра была вайна». Маст. фільм з субцітрамі.
16.30. Навіны.
16.35. Беларуская літаратура. 8 клас.
17.10. Арыенцір. Перадача з Брэста.
17.50. «Тайна цацак». Мультфільм.
18.00. Дак. фільмы.
18.40. Выступленне ансамбля народнай музыкі «Бяседа» тэлебачання і радыё Беларусі.
19.00. Абласныя навіны (Гродна).
19.10. Зачытайце маё пісьмо...
19.30. Сустрэча са Старшынёй Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. С. Шушкевічам. Прамая лінія.
20.30. Па-дэ-дэ з балета «Баядэрка».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама
21.25. Тыдзень беларускага ўрада.
21.45. «Крок» прадстаўляе...
23.15. НІКа.

І канал. Астанкіна.

8.20. Канцэрт Дзяржаўнага камернага аркестра і хору хлопчыкаў Маскоўскага дзяржаўнага харавога вучылішча імя Свешнікава.
9.00. Міжнародны тэлемарафон «Салдаты XX стагоддзя супраць вайны».
11.00, 14.00, 17.00 — Навіны.
18.15. Маст. фільм «Пані Марыя».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.35. Працяг Міжнароднага тэлемарафона «Салдаты XX стагоддзя супраць вайны».
23.00. Навіны.
23.25. Більярд. Чэмпіянат Еўропы.
23.55. «Гукавая дарожка».

Канал «Расія»

8.05. Іспанская мова. 1-ы год навучання.
8.35. Вольны час. «Увага: здымаю!»
8.50. Іспанская мова. 2-гі год навучання.
9.20. «Сустрэча з музыкай». Перадача 2-я.
10.05. А. Нікалаі. «Матылёк-матылёк».
11.20. Педагогіка для ўсіх.
11.50. «Санта-Барбара». 41-я серыя.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00—13.20. Весткі.
15.00. Там-там-навіны.
15.15. Тэлеасамблея.
15.55. Дак. панарама. «Дрымучы лес з таямнічым месяцам».
16.15. Школа менеджэраў.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Паны-таварышы. Пра сучасны кадэцкі рух.
17.15. Расія і свет.
17.45. Парламенцкі веснік.
18.00. Міжнародны тэлемарафон «Салдаты XX стагоддзя супраць вайны».
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Працяг тэлемарафона.
20.30. Хрона.
21.00. Пятае кола.
22.00. Весткі.
22.25. Спартыўная карусель.
22.30. Пятае кола. Працяг.
23.30. Міжнародны конкурс спартыўных бальных танцаў.

8 мая

Беларускае тэлебачанне

8.30. Раніца рэспублікі.
8.45. «Млын». Кінанарыс.
9.00. Беларуская літаратура. 8 клас.
9.35. Да свята Перамогі. Л. Абеліёвіч. «Партызанская балада».
9.55. «Чаканне палкоўніка Шалыгіна». Маст. фільм.
16.30. Навіны.
16.35. «Лёгкі хлеб», «Вялікі Ух», «Фімка», «Раз каўбой, два каўбой». Мультфільмы.
17.15. «Голас». Літаратурна-мастацкі відэаканал для школьнікаў.
18.00. Бульбяное поле Палесся. Перадача з Гомеля.
18.20. Каментарый аб ходзе палявых работ у рэспубліцы.
18.35. «Ваенная музыка». Фільм-канцэрт.
19.00. Абласныя навіны (Магілёў).
19.10. Наш каментарый. «Дзень Перамогі».
19.15. Чарнобыль: праблемы і вырашэнні.
19.40. Гаворым па-беларуску.
20.05. Танцуе «Крыжачок».
20.40. Калыханка.
21.00. Панарама.
21.25. Тэлебіржа.
21.40. «Гу-га!» Маст. фільм. 1-я і 2-я серыі.
23.50. НІКа.

І канал. Астанкіна.

5.00. Раніца.
7.35. Мультфільмы «Арэхавы пруток», «Добрая казка».
8.10. «І арфы гук, за ўсё пяшчотнейшы...» Фільм-канцэрт.
8.50. «Пані Марыя». Маст. фільм.
10.15. Дак. фільмы.
11.00. Навіны (з сурдаперакладам).
11.25. Клуб падарожнікаў (з сурдаперакладам).
12.15. Валейбол. Першынство сусветнай лігі. Мужчыны. Зборная КНР—зборная СНД.
13.20. Брыдж.
13.45. Бізнес-клас.
14.00. Навіны.
14.25. «Выпадак у аэрапорце». Маст. фільм. 3-я серыя.
15.40. «Паміж намі, дзяўчынкамі...» Перадача для старшакласнікаў.
16.20. Чалавек і закон.
17.00. Навіны.
17.25. Фільм для дзяцей «Эміль з Ленебергі» (Швецыя). 5-я серыя.
17.50. Публіцыстычны тэлефільм «Коннік на белым кані». Пра маршала Г. К. Жукава.
18.50. «Поле цудаў».
19.45. Добрай ночы, малышы!
20.00. Навіны.
20.40. «ВІД» прадстаўляе: «Забудзь вайну», «Музагляд», «Хіт-канвеер», «Шоу-біржа». У перапынку **(23.00)** — Навіны.
0.15. «Вылет затрымліваецца». Маст. фільм.

Канал «Расія»

7.00. Весткі.
7.20. Час дзелавых людзей.
8.20. Англійская мова. 1-ы год навучання.
8.50. «Дамашні клуб».
9.05. Англійская мова. 2-гі год навучання.
9.40. Студыя «Нотабене».
10.20. Фарс-мажор.
10.50. Паралелі. «Антаніна».
11.15 «Паласаты рэйс». Маст. фільм.
12.40. Сялянскае пытанне.
13.00. Весткі.
15.00. Там-там-навіны.
15.15. Першы тайм.
15.30. «Дзеючая мадэль-2». Эканамічная рэформа ў гарадах Расіі.
16.15. Прастора плюс.
16.45. Т. Ін. Ка.
17.00. Адкрыты свет.
17.45. М-трэст.
18.00. Праграма «ЭКП». Экран крымінальных паведамленняў.
18.10. Белая варона.
19.00. Весткі.
19.20. Свята кожны дзень.
19.30. Маленькія музычныя варыяцыі. «Дзень нараджэння Расіні».
20.15. «К-2» прадстаўляе: «Медыа», «Абзац», «3, 2, 1».
22.00. Весткі.
22.20. Маст. фільм «Кома».

РАДЫЁ

8 мая

Апошнія паведамленні: 6.00, 7.00, 10.00, 15.00, 20.00, 23.00.

7.00 — «Радыёфакт». 8.15 — «Вясковыя ростані». 9.15 — «Узяцце рэйхстага». Нататкі. 10.15 — для дзяцей. «Оле-Лукое». Радыёпастаноўка. Частка 2-я. 11.20 — «Саветы: улада і справы». Радыёчасопіс. 12.00— «Апоўдні». 13.00 — «У абедзенны перапынак». 14.00 — эстрадная праграма. 15.15 — «З музычнай класікі». 16.05 — «Ад 8 да 14». Праграма для школьнікаў. 16.35 — «Ч-8». Музычны дадатак да праграмы «Актава». 17.00 — У. Мулявін. Кампазіцыя «Праз усю вайну». 18.00— перадачы абласнога радыё. 19.00 — радыёстанцыя «Беларуская маладзёжная». 19.45 — вячэрняя казка. 20.00 — «Дзень нашага жыцця». 20.26 — запісы групы «07». 20.40 — «Машэрава, 21. Прафсаюзны веснік». 21.00 — канцэрт, 22.00 — музычная праграма. 23.10 — «Музычны летапіс вайны». 0.00 — «Начны канал».

НА ДВОР'Е

7 мая

Сёння ўдзень па рэспубліцы воблачнае з праясненнямі надвор'е, пераважна па паўночнаму захаду кароткачасовыя дажджы. Тэмпература паветра ў Брэсце 18—20, Гомелі — 17—19, Гродна, Мінску — 16—18, Магілёве — 15—17, Віцебску — 14 — 16 градусаў цяпла.

У наступныя двое сутак месцамі па рэспубліцы кароткачасовыя дажджы, магчымы навальніцы. Тэмпература паветра ўначы — 4—9, удзень 16—21 градус цяпла. 9 мая ў паўночна-заходніх раёнах 12—17 градусаў вышэй нуля.

Л. САНКЕВІЧ,
інжынер-сіноптык.

СОВЕТСКАЯ БЕЛОРУССИЯ
СЁННЯ Ў НУМАРЫ

Пастановы Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь «Аб пенсійным забеспячэнні ваеннаслужачых» і «Аб мінімальнай заработнай плаце».

Уручэнне вярыцельных грамат Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Кітайскай Народнай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Ван Сіндам і Надзвычайным і Паўнамоцным Паслом Фінляндскай Рэспублікі ў Рэспубліцы Беларусь Тайста Вейка Талваненам вярыцельных грамат Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусь С. Шушкевічу.

Зямля і людзі. **«Няхай і крутая дарога».**

Думкі ўголас. **«Бум за бумам».**

Думкі: на розных палюсах. **Руская — мова беларусаў ці замежная?**

Футбол. **«Працэс пайшоў»?**

«Кругагляд».

«Пасрэднік».

Галоўны рэдактар
У. Б. НАРКЕВІЧ.

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Вярхоўны Савет Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь, калектыў рэдакцыі газеты «Звязда».

НАШ АДРАС: 220041, гор. Мінск, праспект Ф. Скарыны, 77, рэдакцыя газеты «Звязда».

ТЭЛЕФОНЫ: прыёмнай — 32-51-05, аддзела пісьмаў—32-04-52, 32-41-92, навін—32-15-02, даведкі па рэкламе і аб'явах — 32-35-91.

ПА НУМАРУ ДЗЯЖУРЫЛІ: першы намеснік галоўнага рэдактара Міхаіл Міхаевіч, намеснік адказнага сакратара Віктар Краўчанка, старшы карэктар Вікторыя Кляновік.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаваннем рэдакцыі.

Рэдакцыя пакідае за сабой права не ўступаць у перапіску з чытачамі.

Друкарня выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Тыраж 81.098. Індэкс 63850.
Зак. № 89.
Выходзіць 250 разоў на год.
Нумар падпісаны ў 21.05.
М 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
П 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12